

l'Abellerol

EDITORIAL

50 anys de la nostra entitat 2**NOTÍCIES 3**

EL PROJECTE

El projecte MigraVallFosca, seguiment de la migració a través del Pirineu 5

EL REPORTATGE

Eloïsa Matheu, una vida escoltant la natura 10

NOVETATS ORNITOLÒGIQUES

Noves espècies d'ocells a Catalunya 14

OBITUARIS

Abel Julien 18**Mike Conroy 23****Ramon Mascort Amigó 24****NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES 26****AGENDA 32**

l'Abellerol

Butlletí de contacte de
l'Institut Català d'Ornitologia

núm. 62
Hivern 2025-26

Editor

Marc Anton, Raül Aymí,
Gabriel Gargallo, Xavier Riera

Col·laboradors

Jordi Baucells, Olga Boet, Jordi Castilló,
José Luis Copete, Marcel Gil, Sergi Herrando,
Marc Illa, Pere Josa, Ferran Latre,
Jordi Sargatal, Joan Carles Senar.

Disseny i maquetació

Lluc Julià

Edita

Institut Català d'Ornitologia

Museu de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5 | 08019 Barcelona
C/ Girona, 168, ent. 5a | 08037 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93

Correu electrònic: ico@ornitologia.org

Pàgina web: www.ornitologia.org

Junta Directiva

President: Jordi Baucells

Vicepresident: Jordi Garcia Petit

Secretària General: Helena Navalpotro

Tresorera: Natàlia Pérez

Vocals: Nat Argullós, Joan Aymerich, Enric Bado-
sa, Carles Carboneras, Rafael González de Lucas,
Vittorio Pedrocchi, Javier Quesada, Elena Roca.

e-mail: junta@ornitologia.org

L'Institut Català d'Ornitologia (ICO) és una entitat
constituïda amb la finalitat de promoure l'estudi
i seguiment de les poblacions d'ocells que nien,
migren o hivernen a Catalunya, així com de
fomentar la seva conservació.

© 2026 Institut Català d'Ornitologia

Dipòsit Legal: B 8186-2022

ISSN: 1579-3400 (Ed. Impresa)

ISSN: 2938-2424 (Internet)

Impressió: Aura Digit

Les opinions dels autors de les col·laboracions
que apareixen en aquest butlletí corresponen
exclusivament al seu criteri personal, excepte
les que siguin en el seu caràcter de directrius de
l'ICO o del comitè editorial.

50 anys de la nostra entitat

Sí, sí, 50 anys. Poden semblar pocs, però mig segle destinat a l'ornitologia a Catalunya és un bon motiu de celebració. Aquesta segona part de l'any 2025 hem celebrat el nostre 50è aniversari amb tres actes molt emotius. El primer, l'Assemblea, celebrada en el paradisiac paratge d'Àger, va ser àmpliament participat pels socis i sòcies de l'ICO amb un seguit d'activitats destinades a recordar el nostre passat, present i futur: un recull de fotografies històriques ens recordaven bona part de la gent que va fundar, va fer créixer i va estar implicada amb el grup Merops, posteriorment Grup Català d'Anellament i finalment Institut Català d'Ornitologia. Gent que, enamorada dels ocells, va practicar l'anellament amb rigor i entusiasme des del primer moment. També a l'assemblea es va presentar el nou Pla Estratègic, que encara els propers deu anys amb reptes importants i molta il·lusió. Més tard, el 18 d'octubre, a Tiana, els membres fundadors del grup Merops feien un dinar de germanor i es trobaven persones que feia més de 3 i 4 dècades que no es veien. Recordant quan des de l'any 1975, sense recursos i amb més ganes que mitjans, van començar a estudiar l'avifauna catalana amb la il·lusió de conèixer i protegir. Finalment, el 29 de novembre, a la Pedrera, l'acte central reunia més de 150 persones compromeses amb l'Institut Català d'Ornitologia, en un acte ple d'emocions, reconeixements i records, art, música, i sobretot bones companyies.

Sens dubte que els ocells han estat els que ens han fet viure a tots aquests anys, amb moments bons i dolents, i que observant-los i estudiant-los, a molts ens ha passat més de mitja vida. Vull agrair a totes les persones i entitats que han estat amb l'ICO tots aquests anys, des de moltes vessants: compromesos directament amb la Junta, com a anelladors, socis o col·laboradors. Estigueu ben segurs que afrontem els propers 50 amb una entitat forta, amb més de 1.700 socis i més de 4.000 col·laboradors, i amb una colla de projectes i programes reconeguts arreu del continent europeu. Però amb uns reptes immensos: en una societat totalment globalitzada i amb una pressió humana sobre els ecosistemes naturals més alta que mai, treballarem fort per seguir obtenint coneixement sobre les poblacions d'ocells, i amb les altres entitats científiques i naturalistes del país, informant les administracions, formant les persones i sobretot engrescant tothom a viure i conviure amb la natura. Una natura que fins ara ha estat molt més agraïda del que la societat l'ha cuidada i respectada.

Els actes del 50è aniversari ens han fet veure que tenim una entitat consolidada, molt arrelada al territori i amb una estructura ja força gran, amb un finançament que s'ha diversificat especialment des que es gestionen projectes europeus. Seguirem engrescant la societat catalana perquè participi amb l'Institut Català d'Ornitologia i li doni suport. Coneixent més i millor els ocells, els seus ecosistemes, les relacions i efectes de les activitats humanes sobre les seves poblacions, aconseguirem entre tots un futur amb més ocells, millor benestar per a les persones i millor harmonia entre el desenvolupament econòmic i social i la natura •

JORDI BAUCELLS
President

PORTADA

Eloïsa Matheu enregistrant el cant
dels ocells a la plana de Goulmina,
Errachidia, Marroc, març 2008.
Foto: Francesc Llimona.

Trobada amb els socis fundadors del GCA, Tiana, 18 d'octubre

El passat 18 d'octubre es va fer el segon acte programat amb motiu del 50è aniversari de l'ICO. En aquest cas, va ser una trobada que va aplegar els socis fundadors i membres del període 1975-1981 de l'antic Grup Català d'Anellament.

La jornada va tenir lloc a la masia de ca l'Andreu, a Tiana, propietat de la família Giró i una de les primeres estacions d'anellament, on es van formar molts dels anelladors dels primers anys d'activitat. La convocatòria va reunir prop d'un 40 persones entre les quals hi havia Salvador Filella, Jordi Sargatal i els presidents de l'ICO. A primera hora del matí es va aprofitar per fer anellament, gràcies a l'ajuda i experiència de Raül Calderón, seguit d'una visita a l'aguait fotogràfic i més tard un dinar que va comptar amb parlaments curts i espontanis dels antics presidents de l'entitat. Va ser una trobada emotiva que va servir de retrobament amb companys, alguns dels quals no es veien des de feia 20 o 30 anys. Cal agrair l'acolliment i exquisida disposició de la família Giró per les seves atencions i per poder gaudir d'un escenari magnífic en una trobada per recordar •

Assistents a la trobada de socis fundadors del GCA a la masia de ca l'Andreu, Tiana, el passat 18 d'octubre de 2025. Foto: ICO

Acte institucional a La Pedrera, Barcelona, 29 novembre

El passat 29 de novembre l'auditori de la Pedrera a Barcelona va acollir el darrer dels tres actes commemoratius. Aquesta tercera convocatòria era l'acte de caire més institucional i va servir de cloenda de les celebracions organitzades aquest any.

Aquesta darrera trobada va reunir al voltant de 180 persones amb retrobaments força emotius, ja que va aplegar amics i amigues de diverses generacions i, en especial, alguns d'aquells socis fundadors que feia temps que no havíem vist.

L'auditori de l'edifici de La Pedrera va estar obert ja a les 9 del matí quan els assistents van poder veure una exposició de fotografies, la majoria antigues però també amb una selecció d'imatges més actuals.

Els parlaments i altres actes van començar a les 10 del matí amb la benvinguda de Marta Lacambra, directora

general de la Fundació la Pedrera i, a continuació, de Jordi Sargatal, soci fundador de l'ICO i secretari de Transició Ecològica de la Generalitat. Durant més de tres hores es van fer reconeixements a institucions, voluntaris, membres de les juntes directives i persones vinculades a la institució des dels orígens, incloent un record molt sentit pels que ja ens han deixat. Així mateix, es va mostrar un vídeo de Toni Llobet amb la participació de fins a 25 persones amb protagonistes diversos de l'entitat que van expressar sentiments, projectes i diferents moments històrics. També es van mostrar unes imatges de Toni Bou sobre

estornells en vol i un àudio de l'Eloïsa Matheu d'ocells amenaçats d'espais oberts. La celebració va estar amenitzada pel grup musical HalliGalli, que van tocar obres de jazz modern, algunes d'elles vinculades als ocells.

La trobada va acabar amb un brindis amb cava i amb el lliurament d'un número especial de la revista *Sobrevolant* que recull les 50 fites més rellevants de l'associació, una per any, assolides al llarg de la nostra trajectòria històrica. Durant el comiat final, els assistents van mostrar la seva satisfacció per haver participat d'aquesta festa intensa i carregada de sentiments •

Quart congrés d'ornitologia COTPC a l'Alguer

La trobada va reunir més de setanta persones el passat mes d'octubre

Es va celebrar a l'Alguer, Sardenya, el 4t Congrés d'Ornitologia de les Terres de Parla Catalana (COTPC). L'esdeveniment va reunir una setantena de participants procedents de Catalunya, les Illes Balears, el País Valencià, Andorra i Sardenya.

En total, s'hi van presentar 42 treballs, 30 en format de comunicació oral i 12 en format de pòster, agrupats en diversos blocs temàtics: impactes ambientals i canvis en l'hàbitat, seguiment científic i metodologia, educació ambiental i implicació social, conservació i gestió d'espècies, ecologia i comportament, i migració i fenologia dels ocells.

El congrés va comptar també amb quatre ponències plenàries, a càrrec de Danilo Pisu, tècnic de fauna de Sardenya, Sergio Nissardi, de l'associació Anthus (Sardenya), Ivan Maggini, de l'Austrian Ornithological Centre, i Gabriel Gargallo, de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO).

Entre les activitats complementàries, es va organitzar una excursió al Parc Natural Regional de Porto Conte, on els assistents van ser rebuts pels gestors del parc i van poder visitar els diversos museus situats a la seva seu. Molts participants van aprofitar l'ocasió per intentar observar la tallareta sarda (*Curruca sarda*), endemisme local, amb èxit desigual.

Els àpats col·lectius, oferts per l'organització, van tenir lloc a l'Obra Cultural Catalana de l'Alguer, mentre que el sopar de germanor es va celebrar al restaurant Miramare, i va cloure amb un concert improvisat de Joan Castany.

La cloenda del congrés va comptar amb una actuació molt especial: el darrer barber tradicional de l'Alguer, fidel a la tradició local que consisteix en el fet que els barbers cantin en català als seus clients, va oferir als assistents un recull de cançons populars amb referències ornitològiques.

Des de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) volem agrair l'esforç i la dedicació de l'organització,

especialment d'Antoni Torre, de l'Institut d'Estudis Catalans – Delegació de l'Alguer, per la seva implicació i excel·lent feina.

El COTPC és una iniciativa biennal que té lloc en diferents punts de les terres de parla catalana i que compta amb la participació i el suport de diverses entitats: el Grup AU de Castelló, la Societat Ornitològica de Menorca, el Grup Ornitològic Balear i Defensa de la Naturalesa, la Societat Valenciana d'Ornitologia, Andorra Recerca + Innovació, el Groupe Ornithologique du Roussillon i l'Institut Català d'Ornitologia •

Membres de l'ICO assistents al COTPC a l'Alguer a l'entrada de la sala de congressos San Francesco (dalt). A baix imatge de la sortida al Parc Natural Regional de Porto Conte. Fotos: ICO.

El projecte MigraVallFosca, seguiment de la migració a través del Pirineu

La migració d'ocells passeriformes a través del Pirineu és un fenomen poc estudiat. El projecte MigraVallFosca estudia la migració en aquesta serralada, a la Vall Fosca (el Pallars Jussà). També es vol aportar informació sobre el paper dels prats de dall i zones de pastura extensiva com a punt d'aturada (*stopover*) per als ocells en migració.

Zona d'estudi. Paisatge mosaic de prats de dall i petites bosquines.
Foto: Pere Josa.

Aquest projecte ha estat dut a terme per l'Estació Biològica del Pallars Jussà, una entitat ambientalista pallaresa. Els resultats d'aquest estudi són un referent en el coneixement de la migració de passeriformes a través del Pirineu. En aquesta nota s'exposen els resultats obtinguts durant la migració postnupcial en el període 2010-2024.

L'estació se situa a Aguiró, la Torre de Capdella, en una ubicació estratègica: uns plans a 1.470 m just a la falda dels cims del Tossal de la Calma i de la Costa amb alçades superiors a 2.600 m en ambdós casos. La zona d'estudi es troba en hàbitats fortament lligats a l'activitat ramadera tradicional, com són els prats de dall i zones de pastura extensiva de vacum i oví. En el cas de l'oví, a la zona hi pastura l'últim gran ramat a la Vall Fosca. L'estació d'anellament se situa en prats de dall de petites di-

mensions, amb algunes bosquines de cirerers *Prunus avium* i freixes de fulla gran *Fraxinus excelsior*. Als marges arbustius, hi dominen l'aranyoner *Prunus spinosa* i el roser silvestre *Rosa canina*.

En el període 2010-2024 s'han fet dotze campanyes d'anellament en el període postnupcial, que sumen un total de 479 jornades, a les quals cal sumar moltes jornades en què no s'ha pogut anellar a causa de la meteorologia adversa. El període cobert així com el nombre de jornades ha estat variable segons els anys. La campanya més extensa ha estat la de 2024, en la qual es van cobrir 100 dies, del 22 de juliol al 29 d'octubre, probablement la campanya d'anellament més extensa feta mai al Pirineu. S'han disposat 300 m de xarxa japonesa i s'ha anellat durant els matins. S'han aplicat els protocols descrits en els estàndards d'anellament de l'ICO.

La campanya de 2024 és la que ha tingut una major cobertura amb un total de 100 dies, des de finals de juliol fins a finals d'octubre.

Nom comú	Nom científic	Ca	An	Re+co
Perdiu roja	<i>Alectoris rufa</i>	3	3	0
Guatlla	<i>Coturnix coturnix</i>	8	7	1
Esparver	<i>Accipiter nisus</i>	15	14	1
Colom roquer	<i>Columba livia</i>	2	2	0
Tudó	<i>Columba palumbus</i>	1	1	0
Cucut	<i>Cuculus canorus</i>	1	1	0
Mussol banyut	<i>Asio otus</i>	3	2	1
Xot	<i>Otus scops</i>	6	6	0
Enganyapastors	<i>Caprimulgus europaeus</i>	21	19	2
Puput	<i>Upupa epops</i>	1	1	0
Picot negre	<i>Dryocops martius</i>	1	1	0
Picot verd	<i>Picus sharpei</i>	11	11	0
Picot garser gros	<i>Dendrocopos major</i>	6	6	0
Picot garser petit	<i>Dryobates minor</i>	2	2	0
Colltort	<i>Jynx torquilla</i>	57	46	11
Escorxador	<i>Lanius collurio</i>	1.126	814	312
Capsigrany	<i>Lanius senator</i>	3	3	0
Oriol	<i>Oriolus oriolus</i>	5	5	0
Gaig	<i>Garrulus glandarius</i>	41	38	3
Garsa	<i>Pica pica</i>	1	1	0
Mallerenga petita	<i>Periparus ater</i>	70	70	0
Mallerenga emplomallada	<i>Lophophanes cristatus</i>	1	1	0
Mallerenga d'aigua	<i>Poecile palustris</i>	15	13	2
Mallerenga blava	<i>Cyanistes caeruleus</i>	197	176	21
Mallerenga carbonera	<i>Parus major</i>	961	745	216
Cotoliu	<i>Lullula arborea</i>	25	22	3
Alosa	<i>Alauda arvensis</i>	1	1	0
Oreneta comuna	<i>Hirundo rustica</i>	6	6	0
Oreneta cuablanca	<i>Delichon urbica</i>	1	1	0
Mallerenga cuallarga	<i>Aegithalos caudatus</i>	419	332	87
Mosquiter pàl·lid	<i>Phylloscopus bonelli</i>	40	40	0
Mosquiter de doble ratlla	<i>Phylloscopus inornatus</i>	6	6	0
Mosquiter de passa	<i>Phylloscopus trochilus</i>	350	343	7
Mosquiter comú	<i>Phylloscopus collybita</i>	2.876	2.822	54
Boscarla dels joncs	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	1	1	0
Boscarla de canyar	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	26	23	3
Bosqueta comuna	<i>Hippolais polyglotta</i>	68	60	8
Bosqueta icterina	<i>Hippolais icterina</i>	3	3	0
Boscaler comú	<i>Locustella luscinioides</i>	1	1	0
Boscaler pintat gros	<i>Locustella naevia</i>	130	121	9
Tallarol de casquet	<i>Sylvia atricapilla</i>	1.538	1.341	197
Tallarol gros	<i>Sylvia borin</i>	938	671	267
Tallarol emmascarat	<i>Curruca hortensis</i>	81	67	14
Tallarol capnegre	<i>Curruca melanocephala</i>	1	1	0
Tallarol de garriga	<i>Curruca iberiae</i>	57	46	11
Tallareta comuna	<i>Curruca communis</i>	536	406	130
Bruel	<i>Regulus ignicapilla</i>	126	121	5
Reietó	<i>Regulus regulus</i>	16	16	0
Cargolet	<i>Troglodytes troglodytes</i>	108	88	20
Pica-soques blau	<i>Sitta europaea</i>	55	45	10
Raspinell comú	<i>Certhia brachydactyla</i>	99	88	11
Estornell comú	<i>Sturnus vulgaris</i>	6	6	0
Estornell negre	<i>Sturnus unicolor</i>	3	3	0
Estornell comú / negre	<i>Sturnus sp.</i>	2	2	0
Merla de pit blanc	<i>Turdus torquatus</i>	2	2	0

◀ **Taula 1.** Captures totals (Ca), anellaments (An) i recaptures + controls externs (Re+co).

Les espècies més capturades han estat el mosquiter comú, el pit-roig, el tallarol de casquet, l'escorxador i el mastegatxes.

Nom comú	Nom científic	Ca	An	Re+co
Merla	<i>Turdus merula</i>	961	736	225
Tord ala-roig	<i>Turdus iliacus</i>	5	5	0
Tord comú	<i>Turdus philomelos</i>	342	308	34
Griva	<i>Turdus viscivorus</i>	26	26	0
Papamosques gris	<i>Muscicapa striata</i>	101	88	13
Pit-roig	<i>Erithacus rubecula</i>	2.437	1.749	688
Cotxa blava	<i>Luscinia svecica</i>	1	1	0
Rossinyol	<i>Luscinia megarhynchos</i>	380	215	165
Mastegatxes	<i>Ficedula hypoleuca</i>	964	902	62
Cotxa fumada	<i>Phoenicurus ochruros</i>	57	57	0
Cotxa cua-roja	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	249	231	18
Bitxac rogenç	<i>Saxicola rubetra</i>	28	28	0
Bitxac comú	<i>Saxicola rubicola</i>	89	89	0
Còlit gris	<i>Oenanthe oenanthe</i>	9	9	0
Pardal comú	<i>Passer domesticus</i>	1	1	0
Pardal de bardissa	<i>Prunella modularis</i>	626	466	160
Cuereta torrentera	<i>Motacilla cinerea</i>	1	1	0
Cuereta blanca	<i>Motacilla alba</i>	2	2	0
Titella	<i>Anthus pratensis</i>	30	30	0
Piula dels arbres	<i>Anthus trivialis</i>	274	257	17
Grasset de muntanya	<i>Anthus spinoletta</i>	2	2	0
Pinsà comú	<i>Fringilla coelebs</i>	141	136	5
Durbec	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	3	3	0
Pinsà borroner	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	32	29	3
Verdum	<i>Chloris chloris</i>	3	3	0
Passerell	<i>Linaria cannabina</i>	9	9	0
Cadernera	<i>Carduelis carduelis</i>	7	7	0
Gafarró	<i>Serinus serinus</i>	9	9	0
Lluer	<i>Spinus spinus</i>	1	1	0
Cruixidell	<i>Emberiza calandra</i>	16	15	1
Verderola	<i>Emberiza citrinella</i>	43	39	4
Sit negre	<i>Emberiza cia</i>	238	177	61
Hortolà	<i>Emberiza hortulana</i>	5	5	0
Gratapalles	<i>Emberiza cirius</i>	44	34	10
Repicatalons	<i>Emberiza schoeniclus</i>	1	1	0
Total		17.216	14.344	2.872

Exemplar de 1r any calendari de boscaler pintat gros *Locustella naevia* capturat per a l'anellament científic.

Cal destacar l'anellament de més de 800 escorxadors, una espècie poc anellada a Catalunya. El 92% dels ocells capturats són juvenils, ja que els adults incien la migració abans, just acabada la cria

S'han anellat 89 espècies amb un total de 17.216 captures, 14.344 anellaments, 5 controls externs i 2.867 recaptures. Les més capturades són el mosquiter comú *Phylloscopus collybita* (2.876 captures), el pit-roig *Erithacus rubecula* (2.437), el tallarol de casquet *Sylvia atricapilla* (1.538), l'escorxador *Lanius collurio* (1.126) i el mastegatxes *Ficedula hypoleuca* (964). Els prats de dall són utilitzats com a *stopover* per un bon nombre d'espècies de passeriformes insectívors, alguns d'ells migradors de llarga distància.

Cal destacar l'anellament de 814 exemplars d'escorxador. Una proporció important dels exemplars anellats anualment tant a Catalunya com a la península Ibèrica. L'escorxador és reproductor a la zona i els adults incien la

migració tot just acaba el període de reproducció, escassejant a la zona a partir de mitjans d'agost. Els juvenils representen el 92% dels exemplars anellats, i són abundants fins l'inici de setembre, davallant el nombre a mesura que avança el mes. La ruta migratòria dels escorxadors travessa Europa direcció est, per acabar recorrent l'est d'Àfrica en direcció sud, fins arribar a les zones d'hivernada al sud-est del continent africà. Els prats recent dallats a finals de juliol, amb abundants marges arbus-tius faciliten la detecció i captura de preses, especialment ortòpters i lepidòpters. Els prats pirinencs poden tenir un paper rellevant en l'estratègia migratòria, especialment per als exemplars de 1r any calendari.

Prats recent dallats, amb les paques d'herba encara per recollir. Es pot observar el marge herbaci, oferint òptimes condicions com a refugi per a invertebrats. Aquest camp és dels preferits pels escorxadors *Lanius collurio* per caçar. Foto: Pere Josa.

Un altre dels protagonistes d'aquest estudi ha estat el boscaler pintat gros *Locustella naevia*, molt poc detectat durant la migració postnupcial a Catalunya, i amb un pas poc conegut pel Pirineu abans de l'inici d'aquesta investigació. S'han fet 121 anellaments, un 92,6% són exemplars de 1r any. A finals de juliol ja s'han detectat els primers exemplars. El pas es produeix sobretot durant agost i setembre, escassejant a mesura que avança octubre.

Cal destacar les xifres d'algunes espècies migradores de llarga distància, poc anellades en la majoria d'estacions com poden ser el tallarol gros *Sylvia borin*, la tallareta comuna *Curruca communis* o la piula dels arbres *Anthus trivialis*.

Per a espècies migradores, la comparació de dades com el pes o estat de greix de la primera captura amb les posteriors recaptures aporta informació molt valuosa sobre els canvis en la condició física segons els dies d'estada a la zona. Aquesta informació pot permetre avaluar el paper que tenen els prats de dall com a punt de *stopover* per a molts ocells migrants, aspecte poc estudiat a casa nostra.

A la zona hi ha pocs arbres o arbusts productors de fruits. Cal destacar el paper d'atracció que tenen els peus de púdol *Rhamnus alpinus* sobre espècies com el rossinyol *Luscinia*

meigarhynchos, el mastegatatxes i sobretot alguns tallarols, especialment el tallarol gros, la tallareta comuna i el tallarol de casquet.

Algunes espècies que es reproduïxen en zones properes, sense ser migradores de llarga distància també fan ús dels prats just acabada l'època de reproducció, com el pardal de bardissa *Prunella modularis* o diferents espècies del gènere dels *Emberiza*.

Cal esmentar algunes captures sorprenents, com la primera citació a Catalunya d'un exemplar de la subespècie groenlandesa de còlit gris *Oenanthe oenanthe leucorhoa*. S'han anellat sis exemplars de mosquiter de doble ratlla *Phylloscopus inornatus*, fet que fa pensar en un pas pel Pirineu no detectat prèviament, que tot i escàs podria ser regular. Encara més sorprenents són tres anellaments de bosqueta icterina *Hippolais icterina*, espècie amb molt poques dades en l'àmbit pirinenc i molt escassament detectada en el període postnupcial, tant a Catalunya com a la península Ibèrica.

Recentment s'ha incorporat al projecte Mi-graVallFosca l'enregistrament de vocalitzacions nocturnes d'ocells migradors, conegut com a NOCMIG. Després d'algunes proves en anys anteriors, el 2024 ha funcionat una estació de gravació a Beranui. Després d'un agost sense gairebé registres, cal esmentar

Entre les espècies més inesperades cal destacar l'anellament d'un còlit gris de la subs. *leucorhoa*, sis mosqueters de doble ratlla i tres bosquetes icterines.

L'últim ramat d'ovelles de la Vall Fosca, pasturant prop de la zona d'estudi. La presència d'aquests ramats és un factor clau per a la preservació de determinats ambients oberts

que a partir de mitjans de setembre es va anar detectant el pas de durbecs *Coccothraustes coccothraustes*. Així mateix, s'ha detectat per primer cop a la comarca la presència del becut *Numenius arquata*, espècie amb molt poques dades al Pirineu.

Aprofitant els resultats d'aquest projecte s'han dut a terme accions de comunicació i divulgació com ara cursos d'ornitologia, xerrades i publicacions. S'han fet activitats d'anellament en família i amb els escolars de la Vall Fosca. Cal destacar l'èxit d'assistència en gran part dels actes celebrats, i que amb aquestes accions s'ha creat una sinèrgia molt positiva amb el sector ramader de la zona. També s'han fet publicacions i comunicacions en revistes i congressos com el llibre "Migra-VallFosca, la migració d'ocells passeriformes pel Pirineu català", on mostrem de forma extensa els resultats obtinguts en aquest projecte i recopilant els resultats de diferents estudis sobre migració d'ocells passeriformes en l'àmbit pirinenc.

La tercera pota d'aquest projecte ha estat la conservació. El 2018 l'associació Marques de Pastor va signar un acord de custòdia del territori amb un dels propietaris dels prats on s'ubica l'estació d'anellament del MigraVallFosca. A banda del seguiment de la biodiversitat, l'objectiu de la microreserva és el mante-

niment del paisatge en mosaic amb bosquines, marges herbacis i arbustius entre els prats.

Els resultats d'aquest projecte posen de manifest la importància que tenen per a diferents espècies d'ocells passeriformes el paisatge mosaic format per prats de dall amb marges arbustius i herbacis, així com zones de pastura extensiva, hàbitats lligats a l'activitat ramadera tradicional de muntanya. Canvis en els usos del sòl, juntament amb efectes derivats de l'escalfament global poden tenir efectes en la qualitat de l'hàbitat amb afectacions no només a la comunitat d'ocells de muntanya, sinó també a diferents grups faunístics. Projectes com MigraVallFosca poden ajudar a monitorar els canvis produïts en prats d'alta muntanya i les afectacions a la comunitat d'ocells.

Agraïments

Volem agrair l'ajuda rebuda per part de l'Ajuntament de la Torre de Capdella, a l'associació Marques de Pastor i el projecte Gratitude Pallars. Xavier Riera de l'ICO pel suport a l'estació de Nocmig. A tots els que ens heu ajudat aquests anys, entre ells esmentar Xavi Llana, Bascu i els habitants d'Aguió. Aquest projecte és possible gràcies a casa Badia, casa Móra i cal Frare per deixar-nos anellar als seus prats i posar sempre totes les facilitats •

PERE JOSA & JORDI CASTILLÓ

Els resultats d'aquest projecte mostren la importància dels mosaics formats per prats de dall i zones de pastura amb arbusts per a la migració de diverses espècies de passeriformes.

Eloïsa Matheu, una vida escoltant la natura

Olga Boet ens apropa a la vida personal i professional de l'Eloïsa Matheu, una de les primeres ornitòlogues de casa nostra i la primera en dedicar-se a l'enregistrament dels cants dels ocells i d'altres paisatges sonors de la natura. Aquest article arriba en un moment en el qual ha estat nomenada presidenta de la *Wildlife Sound Recording Society*.

Enregistrant cants d'alàudids a Tierra de Campos, Palència, 1996.
Foto: Francesc Llimona.

L'Eloïsa ha dedicat tota la seva vida professional a l'enregistrament de sons de la natura.

Camina lentament per una costeruda vessant i porta la pesada motxilla a l'esquena amb tots els aparells que necessita (magnetòfon Stellavox, piles, binocles, queviures...). Tot i que per la seva silueta podria semblar una persona fràgil, té prou resistència i, sobretot, passió pel que fa. Ha d'arribar a la fageda que hi ha més amunt per, si aquesta vegada hi ha sort, poder gravar els sons del raspinel·l pirinenc, el pica-soques i el picot negre. Segurament li portarà gran part del dia intentar registrar aquests sons. Després haurà de tornar a l'estudi que té en el pis on viu a Barcelona. Allà els editarà amb l'equip de segona mà que va comprar amb els seus estalvis i seleccionarà les vocalitzacions que pugui incloure en la guia sonora d'aus que està preparant. Aquesta guia formarà part d'una col·lecció de cassets que produeix des de la seva petita empresa anomenada Alosa.

D'això, probablement en fa una pila d'anys. Però som molts els ornitòlegs i naturalistes actuals que amb aquelles gravacions vam aprendre a reconèixer els sons (uns més que d'altres), escoltant-la una vegada i una altra, sovint acompanyats de la nostra colla de joves naturalistes mentre conduïem cap als Aiguamolls o el Delta (de l'Ebre) a primeríssima hora del matí amb l'esperança d'observar algun comportament animal espectacular o fer algun *bimbo*.

La protagonista de l'escena és l'Eloïsa Matheu, naturalista i biòloga especialitzada en bioacústica, que ha dedicat tota la seva vida professional a l'enregistrament de sons de la natura. L'Eloïsa ha estat una persona avançada al seu temps. Abans de tota l'era actual de l'empoderament de la dona i de l'emprenedoria, ella ja havia creat la seva pròpia empresa (sense cap ajuda) de la qual va ser la principal i única

L'Eloïsa al seu estudi de gravació a casa seva.
Foto: Francesc Llimona.

treballadora. Treballar en solitari implica un esforç d'autosuperació constant, difícil d'imaginar per algú que no ho hagi viscut. El seu estudi de gravació era una habitació de casa, amb els aparells que bonament podia comprar, els quals requerien de manteniment i de reinversions constants. Ella ha viscut el pas de l'analogic al digital, amb tot l'aprenentatge que suposa l'actualització dels coneixements, la resolució dels problemes tecnològics i informàtics habituals. A més, va millorar en la interpretació dels sonogrames, en les tècniques d'enregistrament durant el treball de camp, en la documentació de la informació associada, en la manera d'arxivar-ho... Sense oblidar-nos dels canvis en la taxonomia i en l'avenç científic en bioacústica. És a dir, posar-se contínuament al dia i superar els entrebancs. I tot això en solitari, sense cap institució que la recolzés.

Identificar un punt d'origen quan es barreja l'afició amb la professió és difícil, però els anys de joventut, sobretot finals dels 70 i els 80, van ser molt decisius. El pas per la universitat li va obrir els ulls a noves facetes del món natural. A més, en els darrers anys de la carrera va conèixer en Francesc Llimona (biòleg i naturalista empedreït) amb qui, des de llavors, han compartit la vida, tant en l'àmbit més emocional com en el professional. Probablement l'experiència del dur treball de camp en la recollida de dades per a l'elaboració del primer Atlas de Catalunya i Andorra la va

marcar positivament. Ella i en Francesc, juntament amb l'Albert Martínez i l'Anna Motis, van ser les dues parelles dedicades (mig professionalment, mig voluntàriament) a la recollida de les dades ornitològiques pel territori, treball que es va dur a terme entre el 1981 i el 1983 (on també hi van participar molts altres ornitòlegs voluntaris). Sembla que aquella vivència va servir per conscienciar l'Eloïsa de la importància de l'estudi de les vocalitzacions dels ocells. El primer Atlas es va coordinar des de la Universitat de Barcelona. Els atlas posteriors es van fer des de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO), que va sorgir el 1983 i, com no podia ser d'una altra manera, l'Eloïsa en va formar part des dels inicis.

No va ser però l'única vivència que li va indicar el camí a seguir. Com ella explica sovint, va tenir la gran revelació un bon dia mentre eren a casa de Jean Roché, un dels pioners de la gravació i edició de cants d'ocells d'Europa. Allà, enmig del verd paisatge dels Alps francesos, l'Eloïsa va decidir que es dedicaria a escoltar i enregistrar la natura.

Així, a principis dels 90 i amb l'ajuda del seu estimat i inseparable Francesc, va començar el seu gran projecte professional *Alosa*, on es van publicar les primeres guies d'identificacions sonores del país. Primer van ser els ocells, després els amfibis, els mamífers i els insectes. Com tot bon professional que es dedica a la bioacústica, ella tenia clar que els sons no només serveixen per identificar les

A principis de la dècada de 1990 va començar el seu gran projecte professional i va crear l'empresa Alosa d'on van sortir les primeres guies sonores del país.

L'Eloïsa ha realitzat nombroses xerrades, cursos i tallers sobre bioacústica i sons de natura. Foto: Arxiu personal E.Matheu.

espècies sinó també per a l'estudi de les poblacions faunístiques. D'aquí la importància de gravar la mateixa espècie en diverses localitzacions i èpoques de l'any. A ningú se li escapa la magnitud de la feina feta. Poder gravar sons de qualitat i tenir un bon repertori d'un grup taxonòmic, com les aus, implica una feina important abans d'anar al camp: la recopilació de la informació de les espècies, comportament, fenologia, distribució, etc. Posteriorment, la feina més dura físicament d'anar al lloc a fer els registres, sovint passant fred o calor, gana o set, o amb l'esquena baldada de portar tant de pes durant llargues hores. I finalment la feina de gabinet, escoltant un munt d'hores de gravacions, identificant-les, editant-les, documentant-les i distribuint-les.

Però amb les guies faunístiques no en va tenir prou. Com l'Eloïsa diu, el que la mou és l'emoció d'observar la vida. I probablement això és el que va fer que anés ampliant el ventall de tipologies de gravacions, i a poc a poc va anar registrant paisatges sonors, aquells conjunts de sons que identifiquen un lloc, i evidentment es va centrar en els espais naturals. Per obtenir una gran diversitat de paisatges sonors va establir una nova línia de treball que implicava fer viatges pel món amb un equip portàtil. El primer va ser a Costa Rica el 1990, i va ser una molt bona experiència, de manera que es van afegir més viatges a la

llista: Guatemala, el Brasil, Mauritània, el Marroc, el Camerun, Tanzània i Kenia, Turquia, Malàisia... sense oblidar-se dels territoris més propers com les illes Canàries i les Balears.

Perdoneu que em faci pesada, però quina proesa de vida! Una dona viatjant pel món amb el seu equip d'enregistrament, visitant indrets feréstecs a la caça de tots els sons possibles que identifiquin un paisatge. No és d'estranyar que per a algunes generacions de noies naturalistes, com el meu cas, l'Eloïsa fos un referent. L'únic referent de dona biòloga i exploradora... exploradora de paisatges sonors. Actualment es parla molt de la manca de referents per a les noies en molts àmbits i potser es parla poc de l'àmbit naturalista on sempre s'han realçat les figures masculines. En aquest àmbit també hem de fer valer les referents del nostre país.

A més de totes aquestes gravacions i moltes d'altres a Alosa, totes elles amb un caràcter clarament científic, l'Eloïsa s'ha mogut per altres àmbits. Ella és també una pionera en la divulgació de sons de la natura i ha dedicat gran part de la seva vida professional a donar a conèixer la vessant sonora de la natura, ja sigui amb les gravacions editades, ja sigui amb activitats de divulgació com ara tallers d'identificació sonora dels ocells, ja sigui amb altres activitats com col·laboracions diverses en programes de ràdio o amb artistes.

Ha estat una pionera en la divulgació de sons de natura a través de cursos i col·laboracions en programes de ràdio o altres actes culturals amb artistes. A més, ha treballat en la digitalització de la col·lecció de la Fonoteca del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Gravació de cants d'ocells, especialment còlits, a la plana de Boulemane, Marroc, març 2008.
Foto: Francesc Llimona.

La darrera època professional l'ha dedicada sobretot a la digitalització i a la documentació de la col·lecció de la *Fonoteca* del Museu de Ciències Naturals de Barcelona. L'Eloïsa és conscient que les gravacions sonores de la natura, ja siguin vocalitzacions o paisatges sonors, són testimonis d'espècies i de paisatges que malauradament es poden extingir. Una raó més de la importància de preservar aquesta informació, així com es preserven espècimens en un museu o, recentment, l'ADN de les espècies.

Després de més de 30 anys de vida professional dedicada a l'estudi, l'enregistrament, la difusió i la conservació dels sons de la natura, l'Eloïsa Matheu ha arribat al final de l'etapa laboral. Ara li cauen tots els reconeixements a la seva trajectòria. El 26 de febrer del 2025, el Col·legi de Biòlegs de Catalunya li atorga el premi d'honor per la seva perseverança en la recerca, la divulgació del món sonor de la natura i els paisatges i la seva inestimable contribució a l'estudi, divulgació i conservació del patrimoni natural a través dels paisatges sonors. Posteriorment, el 5 de juliol del 2025, l'Eloïsa és oficialment nomenada presidenta de la *Wildlife Sound Recording Society* (WSRS), fet que té molt de mèrit atès que és la primera persona no britànica a ocupar aquest càrrec a més de la primera dona. La WSRS és probablement la Societat més important en l'àmbit de la bioacústica, amb més de 50 anys

d'història dedicada a l'enregistrament de sons de la natura. Els seus membres provenen del Regne Unit (on va néixer l'entitat), d'Europa i d'altres llocs com Austràlia, Amèrica, Canadà, l'Índia i Sud-àfrica. El seu predecessor en el càrrec és Chris Watson qui, entre altres coses, s'encarregava dels sons en els programes de natura de David Attenborough a la BBC. Enhorabona, Elo!

Segurament li arribaran més reconeixements ben merescuts. La llàstima és que tots arriben quan ha finalitzat la vida professional i, per tant, no li han servit per donar més valor a la seva feina en el moment que en podia treure més profit.

Des d'aquí també li volem fer un reconeixement a la trajectòria professional i també als aspectes més personals que, en el seu cas, fan lluir encara més la seva trajectòria. L'Eloïsa és una persona responsable, treballadora i bona companya. Honesta, alegre, discreta i implicada amb la millora del seu entorn. Bona amiga i bona persona. Esperem que aquestes línies serveixin com a reconeixement des del món naturalista, especialment dels ornitòlegs (on incloc les ornitòlogues), per tot el coneixement científic que l'Eloïsa ens ha proporcionat, i la passió i rigor que hi ha posat en la feina feta... i sobretot, per transmetre'ns l'emoció d'observar i escoltar la vida •

OLGA BOET

El 26 de febrer del 2025, el Col·legi de Biòlegs de Catalunya li atorga el premi d'honor per la seva perseverança en la recerca, la divulgació del món sonor de la natura. Posteriorment, el 5 de juliol del 2025, l'Eloïsa és oficialment nomenada presidenta de la Wildlife Sound Recording Society.

Noves espècies d'ocells a Catalunya

D'aquest any, afegim tres noves espècies a Catalunya: l'ànec negre frontblanc, el papamosques de mig collar i el territ acuminat, totes tres detectades al delta de l'Ebre.

Papamosques de mig collar

Ficedula semitorquata

Primera observació per al delta de l'Ebre i Catalunya i segona citació per a l'Estat espanyol.

El papamosques de mig collar és una espècie de distribució centre-oriental, amb una àrea de cria relativament compacta que s'estén des dels Balcans orientals i Bulgària fins al sud del Caucas, incloent bona part de Turquia i el nord d'Israel. Es tracta d'un migrant transsaharià que hiverna principalment a l'Àfrica oriental, des d'Etiòpia fins a Moçambic. La població global és comparativament modesta i, fora del seu rang natural, la presència a la Mediterrània occidental és molt escassa, limitada a poques observacions disperses.

A diferència del papamosques de collar *Ficedula albicollis*, amb el qual comparteix trets morfològics i fenologia migratòria, el papamosques de mig collar és un divagant poc habitual a Europa occidental, amb uns pocs registres sobretot al sud d'Itàlia i Malta. A més, cal dir que la major part d'aquestes cites corresponen a mascles, ja que les femelles presenten un plomatge menys conspicu i són més difícils d'identificar.

En aquest context, l'observació d'una femella al parc dels Eucaliptus el 10 de maig resulta especialment rellevant. L'ocell es va trobar un dia amb molt bona sedimentació de migrants al Parc Natural del Delta de l'Ebre, especialment de *Ficedula*. La femella presentava alguns trets distintius: coloració general apagada, però no tan pàl·lida com en *F. albicollis*, una petita taca definida i rectangular a les primàries i una doble barra clara a les cobertores mitjanes, una combinació considerada característica de *semitorquata* però també compatible amb *F. speculigera* o fins i tot *F. hypoleuca iberiae* extrems. Tanmateix, l'emissió instantània per part de l'ocell del reclam carac-

terístic, registrada posteriorment, va permetre assegurar-ne la identificació.

La presència simultània de tres espècies de *Ficedula* al Parc, a més d'oferir una imatge inoblidable per a la comunitat ornitològica que s'hi va desplaçar, permetia comparar diferències tant en el plomatge com en el comportament de les femelles de mastegatxes comú, de collar i de mig collar. Els mastegatxes, molt més abundants, caçaven en zones obertes amb arbres de talla baixa dispersos. Per la seva banda, la femella de papamosques de collar romania amagada la major part del temps en la part central d'un eucaliptus madur, des d'on només sortia puntualment per caçar o per foragitar altres mastegatxes comuns i, almenys en una ocasió, també a la de mig collar. Aquesta va ser vista inicialment a la zona oberta amb arbres dispersos, on es van obtenir les millors fotografies, però posteriorment s'acomodà a la copa d'un eucaliptus de gran talla, des d'on es mostrava tímida però visible bona part del temps.

Es tracta de la primera citació homologable per al delta de l'Ebre i per a Catalunya, i tan sols la segona per a l'Estat espanyol, després del mascle capturat per a anellament a la illa de Cabrera el 17 d'abril de 2011 •

MARCEL GIL

Papamosques de mig collar, femella, parc dels Eucaliptus, delta de l'Ebre, 10 de maig de 2025. Foto: Marcel Gil.

Ànec negre frontblanc *Melanitta perspicillata*

Primeres observacions per al delta de l'Ebre i Catalunya d'aquesta anàtida principalment marina, d'origen nord-americà.

L'ànec negre frontblanc és una espècie que es reproduïx en llacs de la zona més boreal del continent nord-americà i que passa l'hivern a les costes est i oest del mateix continent, en hàbitats marins. Realitza una migració principalment orientada nord-sud en estols generalment de diversos exemplars, i sovint en el mateix moment de pas d'altres espècies similars. Es tracta d'una espècie monotípica.

A Europa és una espècie d'aparició regular a l'hivern, a la costa atlàntica, on podria arribar a través de l'Àrtic, quan individus solitaris podrien barrejar-se puntualment amb estols d'altres espècies d'anàtids migradors. Per exemple, al Regne Unit va deixar de considerar-se una raresa ja l'any 1991, després de diversos anys amb més de 10 individus registrats. A d'altres països és més escàs, i encara considerat raresa, però on apareix de forma regular (per exemple, a Espanya es coneixen 38 registres de 40 individus, incloent aquests dos exemplars de Catalunya; Pardo de Santayana *et al.* 2025). Aquests exemplars, un cop arribats a Europa, en molts casos és probable que no retornin directament al continent nord-americà sinó que realitzarien la migració cap al nord d'Europa. Per exemple, Suècia registra 143 observacions, moltes d'elles en període primaveral i estival (consultat a <https://birdlife.se/rk/raritetskatalogen/gass-svanar-ander/vitnackad-svarta/>).

Per contra, les observacions al Mediterrani són molt més excepcionals, i probablement per això encara no es coneixien observacions a Catalunya. La primera dada correspon a una femella adulta observada i fotografiada el dia 25 de gener a la platja de Migjorn (observació de José Pozo). Aquest exemplar es va observar fins el 15 de febrer, quan justament va aparèixer un altre individu, un mascle de primer hivern, trobat per Nacho Sánchez. El dia 15 els dos individus es van observar junts, i després

que marxés la femella, el mascle es va seguir observant fins el dia 10 de març associat a un ànec negre que també es trobava per la zona. Es considera que la femella observada primer és el mateix exemplar que s'havia observat entre el 30 de desembre de 2024 i el 18 de gener de 2025 al Mar Menor, Múrcia (Pardo de Santayana *et al.* 2024).

Les zones d'hivernada i alguns punts de parada durant la migració poden ser utilitzats durant diverses temporades consecutives (de La Cruz *et al.* 2009). Podria ser que aquests exemplars tornessin al Mediterrani a hivernar el proper hivern, de manera que caldrà prestar atenció a la seva possible reaparició.

Bibliografia

De La Cruz, S.E.W., Takekawa, J.Y., Wilson, M.T., Nysewander, D.R., Evenson, J.R., Esler, D. Boyd, W.S. & Ward, D.H. 2009. Spring migration routes and chronology of Surf Scoters (*Melanitta perspicillata*): A synthesis of Pacific coast studies. *Canadian Journal of Zoology* 87 (11): 1069–1086.

Pardo de Santayana, G., Sánchez, H., López, F., López-Velasco, D., Illa, M., Marco-Tresserras, J. & Rojas, A. 2024. Observaciones de Aves Raras en España desde noviembre hasta diciembre de 2024. Disponible a la web de SEO/BirdLife. <https://seo.org/rarezas/>.

Pardo de Santayana, G., Sánchez, H., López, F., López-Velasco, D., Illa, M., Marco-Tresserras, J. & Rojas, A. 2025. Observaciones de Aves Raras en España desde enero hasta abril de 2025. Disponible a la web de SEO/BirdLife. <https://seo.org/rarezas/> •

Ànec negre frontblanc, femella, platja de Migjorn, 8 de febrer 2025. Foto: Juan Carlos Bellido.

MARC ILLA

Territ acuminat *Calidris acuminata*

Primera observació per al Delta i Catalunya d'aquesta limícola asiàtica, rara pràcticament arreu del món.

El territ acuminat és una de les espècies de limícola més enigmàtiques del Paleàrtic. Monotípic, cria en una àrea molt restringida de l'extrem oriental de Sibèria, entre Txukotka, la conca de la Kolyma i les zones costaneres del mar de Bering. Malgrat ser una limícola de mida mitjana i un migrant de llarg recorregut, continua sent sorprenentment poc conegut: la major part de la informació disponible prové d'uns pocs punts de cria i d'algunes zones de pas i d'hivernada, i no va ser fins a finals dels anys 50 del segle passat que es van trobar els primers nius (Kozłowa 1967).

La seva estratègia migratòria és peculiar i marcada per una clara segregació per edats. Mentre que els joves es concentren en nombre a Alaska abans d'iniciar la migració cap al sud, els adults emprenen directament el desplaçament a través de la costa pacífica asiàtica (Handel & Gill 2010, Lindström *et al.* 2011). Aquest patró diferenciado pot explicar per què les poques observacions europees —una trentena escassa repartida en una vintena de països— corresponen en gran part a adults detectats durant la migració postnupcial, entre finals d'agost i octubre.

Les zones d'hivernada principals se situen a Austràlia, on s'hi concentra la major part de la població mundial, però també hiverna en nombres significatius al sud-est asiàtic i a Nova Zelanda. Les estimes més recents situen la població global entre 44.000 i 65.000 individus (Delany & Scott 2006, Wetlands International 2023), un valor molt baix i que el converteix en una limícola realment escassa i vulnerable.

A més, l'enigma que envolta l'espècie no es limita als seus costums o a la seva biologia migratòria. També la seva posició filogenètica ha resultat sorprenent. Tot i que tradicionalment s'ha situat prop del territ pectoral en les guies d'identificació, els estudis genètics han demostrat que el seu parent més proper és, de manera inesperada, el territ becadell *Calidris falcinellus* (Gibson & Baker 2012, Manthey *et al.* 2020). Aquest resultat l'allunya de les afinitats morfològiques intuïtives i subratlla el seu caràcter singular dins del gènere *Calidris*.

En aquest context, la detecció d'un adult de territ acuminat als arrossars dels Abismes adquireix un interès especial, ja que es tracta de la primera observació homologable per al delta de l'Ebre i per a Catalunya d'una espècie realment rara, que comptava amb només tres citacions prèvies a la península Ibèrica. L'ocell fou present almenys entre el 8 i el 18 d'octubre, coincidint amb l'arribada continuada de territs variants siberians —subespècies *alpina* i *centralis*— que constitueixen el gruix de la població hivernant al delta. Tot i que aquesta entrada de territs no és excepcional, sí que va ser-ho el volum de limícoles àrtiques en general observades enguany, amb un elevat percentatge de joves que indica un any de cria excel·lent a l'Àrtic. Així, la intensitat del flux migratori post-nupcial d'aquesta temporada podria haver afavorit l'arribada d'espècies rares com l'acuminat.

L'exemplar dels Abismes encara mostrava bona part del plomatge nupcial, tot i que desgastat. Dormia i es netejava el plomatge amb més freqüència que la resta de limícoles

Es tracta de la primera observació homologable per al delta de l'Ebre i per a Catalunya d'una espècie realment rara, que comptava amb només tres citacions prèvies a la península Ibèrica. L'ocell fou present almenys entre el 8 i el 18 d'octubre, coincidint amb l'arribada continuada de territs variants.

T'APROPEM A LA NATURA

www.weboryx.com

presentes i, quan s'alimentava, mostrava preferència per arrossars fanguejats amb un nivell d'aigua molt baix i restes de rostoll disperses. No semblava associat de manera estable a d'altres limícoles mentre forragejava, però sí que s'integrava en el grup quan era destorbat, enlairant-se i volant conjuntament amb els variants i altres espècies presents.

Es va desplaçar molta gent fins als Abismes per intentar observar-lo, malgrat les condicions meteorològiques adverses que van caracteritzar aquells dies. A causa dels seus hàbits discrets, localitzar-lo entre els milers de limícoles presents no resultava gens fàcil; sovint calia revisar filera rere filera de territs i corriols fins que, finalment, apareixia. La presència simultània d'altres espècies rares mantenia l'expectació viva fins que l'acuminat tornava a deixar-se veure, gairebé sempre arran d'un rostoll i sovint acotxat al terra, immòbil. Aquesta imatge –petit, esquiu i silencios enmig de l'espectacle migratori del delta– serà difícil d'oblidar per a molts observadors.

Bibliografia

Delany, S. & Scott, D. 2006. *Waterbird Population Estimates* (4a edició.). Wetlands International.

Gibson, R. & Baker, A.J. 2012. Multiple gene sequences resolve phylogenetic relationships in the shorebird suborder Scolopaci (Aves: Charadriiformes). *Molecular Phylogenetics and Evolution*, 64: 66–72. <https://doi.org/10.1016/j.ympev.2012.03.011>

Handel, C.M. & Gill Jr, R.E. 2010. Wayward youth: trans-Beringian movement and differential southward migration by juvenile Sharp-tailed Sandpipers. *Arctic*: 273–288.

Kozłowa, E.V. 1967. Discovery of the nesting of the Sharp-tailed Sandpiper. *Emu-Austral Ornithology* 66: 252–252.

Lindström, Å., Gill Jr, R. E., Jamieson, S. E., McCaffery, B., Wennerberg, L., Wikelski, M. & Klaassen, M. 2011. A puzzling migratory detour: are fueling conditions in Alaska driving the movement of juvenile sharp-tailed sandpipers?. *Condor* 113: 129–139.

Manthey, J.D., Klicka, L.B. & Klicka, J. 2020. A comprehensive phylogeny of the sandpipers and allies (Aves: Scolopacidae). *Systematics and Biodiversity* 18: 1–12. <https://doi.org/10.1080/14772000.2020.1761278>

Wetlands International. 2023. *Waterbird Population Estimates*. Extret de <https://wpe.wetlands.org> •

Territ acuminat, adult, els Abismes, delta de l'Ebre, octubre 2025.
Foto: Marcel Gil.

MARCEL GIL

Abel Julien, una vida entre ocells i passió

El nostre company Abel Julien ens va deixar el passat 20 de gener. Soci fundador i president de l'ICO entre 1989 i 2005, va ser una persona molt implicada en la nostra entitat i en especial com a divulgador de l'ornitologia i professor de nombrosos cursos que han inspirat noves generacions d'aficionats.

L'Abel va ser membre de la Junta del GCA-ICO durant 24 anys dels quals en 16 en va ocupar el càrrec de president i durant 5 anys com a membre de l'staff. Foto: Raül Aymí.

Fer un resum de qui coneixes molt pot semblar fàcil, però és infinitament més difícil que parlar d'algú amb qui t'has creuat en comptades ocasions a la vida. És absolutament impossible separar la faceta humana i personal de la professional o pública.

L'Abel Julien, avui dia tot un referent en el món de la divulgació ornitològica, comunicador inesgotable i sempre a punt per explicar tots i cadascun dels secrets de les aus a qui el volgués escoltar, també tenia un passat. Ara toca fer un repàs de la seva trajectòria dins del món dels ocells, i per això ens endinsarem en quasi tota la seva vida. Bona part del principi i del final serà en plural, ja que ho vam viure plegats, i així ho explicaré.

Amb 14 anys ja vam començar a sortir al camp per intentar identificar ocells i la culpa la va tenir Félix Rodríguez de la Fuente, que amb els seus documentals ens va captivar.

Emulant aquest vell naturalista, sortíem al camp, llibreta de butxaca en mà i apuntàvem els animals que vèiem i, fins i tot, intentàvem fer-ne algun dibuix. Per acabar-ho d'adobar, a EGB vam tenir un mestre, Jaume Marsà, aficionat als ocells, que ens va encaminar cap a aquesta passió.

A finals dels anys 70, Tiana va ser el gran descobriment. En aquest poblet de l'interior del Maresme es començava a gestar el que seria el futur de l'ornitologia a Catalunya. A la finca de Ca l'Andreu, propietat de la família Giró, vam conèixer en Francesc Giró, en Jordi Giró i en Josep Vilalta, impulsors del projecte Escola d'Anellament. Aquí ens vam embranchar en la construcció d'un invent d'importació: una trampa anomenada Helgoland, que no va triomfar com esperàvem però ens va proporcionar grans moments. A poc a poc, ens vam anar reunint tots els amants dels ocells amb la il·lusió i les ganes de submergir-nos en el

Amb 14 anys ja vam començar a sortir al camp per intentar identificar ocells i la culpa la va tenir Félix Rodríguez de la Fuente, que amb els seus documentals ens va captivar.

meravellós món de la migració de les aus i de guanyar coneixements en aquesta disciplina. Aquesta finca es va convertir en un punt de trobada per a la nova generació d'ornitòlegs catalans i que va fer aixecar el vol a la incipient fornada de “pardaleros” com Xavier Tomàs, i els que nosaltres anomenàvem “els de Badalona”: Paco Bonilla, Guillem Chacón, José Luis Copete, Juan Bernal i molts altres noms que avui dia són referents en el món ornitològic.

El 1975 es va crear el Grup Català d'Anellament, i poc temps després en vam formar part. Això va ser la porta d'entrada per conèixer els més veterans, quan en aquella època els més vells amb prou feines arribaven als 30 anys, però a nosaltres ens semblaven un senyors i senyores grans: Enric Carrera, amb qui vam estar anellant gavines a les Illes Medes, Xavier Vilagrà, Àlex de Juan, Jordi Sargatal, Manel Pomarol i la colla de Calldetenes amb Joan Aymerich i companyia. La llista és llarguíssima i demano disculpes pels que em deixo.

A principis dels 80, ja com a anelladors, la vida ens va portar al Zoo de Barcelona, on ens van proposar trampejar una gran gàbia per capturar gavines sota la supervisió de Lluís Colom, conservador de l'aviari. Amb el carnet de becaris teníem barra lliure per accedir a tots

els cursos que s'impartien allà. Quin món vam descobrir! El Zoo de Barcelona va ser l'entrada al coneixement de la fauna per la porta gran, amb els millors mestres que podies tenir: Salvador Filella i Jordi Sabater Pi.

Sense ni tan sols tenir carnet de conduir, vam començar les expedicions per veure ocells i anellar, carregats amb motxilles i agafant autobusos fins a llocs tan exòtics com Sant Feliu de Codines, Sant Quintí de Mediona o les Cases d'Alcanar. En aquest últim lloc, la meua família tenia una casa que utilitzàvem de campament base i anellàvem als tarongers de la finca d'un amic. Per aquí també van passar il·lustres xiquets que venien a aprendre i que amb el temps han esdevingut veritables cracs de l'ornitologia, potser el més conegut dins de l'ICO, Gabriel Gargallo, que ja de ben petit apuntava maneres de geni.

Són difícils d'oblidar les caminades que fèiem des de les Cases d'Alcanar fins a la Tanca-da a veure ocells deltaics per variar una mica dels típics d'interior, que eren els que més solíem veure i on havíem estat anellant amb els companys més actius del moment, persones que van fer moltíssim per posar l'ornitologia a casa nostra on és ara: Isabel Martínez, Albert Martínez, Anna Motis, tots ells puntals del que aleshores era el Grup Català d'Anellament.

L'Abel va tenir un paper rellevant en la coordinació dels primers anys del Delta Birding Festival. Foto: DBF.

Curs d'introducció a l'ornitologia al Zoo de Barcelona. Foto: ICO.

L'any 1984, aprofitant les estades a les Cases d'Alcanar, l'Abel va publicar el seu primer article, centrat en estimació de les poblacions hivernants amb el mètode "Du Feu" al costat de Josep Vilalta, i també va publicar una nota sobre la muda del tallarol capnegre. El volum de captures als tarongers era molt gran en aquella època i va donar peu a diversos treballs.

Poc després, la vida laboral de l'Abel es va endur el temps necessari per continuar gaudint dels ocells i l'anellament, i com la cançó de *Puff era un drac màgic*, ens vam fer grans i els nostres camins es van separar durant uns quants anys. Vam seguir en contacte, però ens veïem poques vegades l'any.

Durant aquests anys, va compaginar lleure i afició, va fer viatges per diferents llocs del món. La feina el va portar sovint als Estats Units, on es va enamorar de l'Amèrica profunda, fugint de les societats més urbanes, endinsant-se en aquells típics i tòpics que tant li cridaven l'atenció i que acabarien inspirant la seva faceta novel·lística més endavant.

L'Abel es va convertir en un màster de la informàtica, treballant a un nivell molt exigent, però amb poc més de 40 anys li van diagnosticar un càncer, i de cop el seu món desapareix. Després de tractaments intensos i un llarg parèntesi laboral, tot el seu bagatge i coneixement informàtic havien perdut gran part del seu valor. Superat el primer assalt de la malaltia, va retornar a la vida laboral com a re-

gidor del seu poble, Palau-solità i Plegamans, des del 2007 i fins al 2011, on evidentment va portar la regidoria de medi ambient i va impulsar el seu estimat Hostal del Fum, on va fer netejar i naturalitzar bona part de la llera de la riera. Més tard, va entrar a treballar a l'ICO (2014-2019), on va desenvolupar tasques d'educació i divulgació i va organitzar els primers *Delta Birding Festival* (DBF).

L'any 2020 comença una nova etapa de la seva vida. Aquí explota la seva creativitat: la seva capacitat de comunicació i divulgació arriben als seus màxims exponents. Un altre cop començàvem un projecte plegats, aquest cop l'associació Aula i Natura, encara que oficialment s'anomena *Lanius 1980* en homenatge al nostre primer grup d'anellament d'aquella època adolescent. Ell porta el tema educatiu i divulgatiu i jo un projecte de recuperació ambiental, el Parc del Mussol. Malgrat els 200 km que ens separaven i les responsabilitats de l'un i l'altre, manteníem sempre la connexió per donar-nos un cop de mà amb el que calgués.

L'Abel tenia una facilitat innata per connectar amb la gent, li agradava i es notava, així que va agafar la batuta del projecte educatiu i amb la seva professionalitat i molta feina, aconseguia crear uns cursos súper atractius, tant per a novells com per a persones ja iniciades. Treballador i meticulós com un bon cuiner, barrejava la part divulgativa científica amb els acudits que sabia anar repartint quan calia

L'Abel tenia una facilitat innata per connectar amb la gent, li agradava i es notava, així que va agafar la batuta del projecte educatiu i amb la seva professionalitat i molta feina, aconseguia crear uns cursos súper atractius, tant per a novells com per a persones ja iniciades.

per evitar que ningú caigués en l'avorriment. Aquí va aparèixer realment la seva vocació, va escriure un parell de llibres, evidentment amb els ocells com a fil narratiu: *Qui va veure el mussol de Horn Creek?* i *L'ocell de Brinkley, Arkansas*, amb aquest darrer va guanyar l'XI premi Helena Jubany.

Els últims anys de la seva vida els va viure intensament, possiblement amb aquella intensitat de qui la mort l'ha vingut a visitar diverses vegades, d'algú que sabia que feia 17 anys que vivia de regal, algú que no deixava que la quimioteràpia, els dolors, el malestar general i les seves entrades i sortides de l'hospital li marquessin l'agenda. Mil vegades sortia de fer una quimioteràpia i quedava amb un grup d'alumnes per fer un curs o una sortida al camp. Com qualsevol humà, va cometre errors i encerts, però sempre defugia l'enfrontament

ni com a legítima defensa: tenia massa ganes de viure i sentia la vida massa fugaç com per perdre el temps en qualsevol enfrontament. Com a bon seguidor de Clint Eastwood, que amb 92 anys explica que no deixa entrar el vell però continua fent la vida que fa, l'Abel també es va inventar una vida a mida, carregada de positivisme per no deixar entrar la malaltia, i amb aquella frase que tant el definia "tinc una mala salut de ferro" el va fer viure dia a dia, any a any.

Després de quatre recaigudes en el càncer persistent, tractaments i assajos clínics que el portaven sovint a l'hospital, sempre fent bona cara a tothom i sense una queixa per la seva salut, ell deia que viuria fins als 100 anys. Amb això es va equivocar, viurà molt més, ja que el seu llegat el sobreviurà per sempre •

FERRAN LATRE

Treballador i meticulós com un bon cuiner, barrejava la part divulgativa científica amb els acudits que sabia anar repartint quan calia per evitar que ningú caigués en l'avorriment.

ABEL JULIEN

Un bon amic i una persona molt compromesa amb l'ICO

No recordo exactament quan ens vam conèixer amb l'Abel, però tinc present que pels voltants de Nadal de 1984 vaig rebre una trucada seva per convidar-me a anellar amb ell i el Ferran Latre en una finca de tarongers a les Cases d'Alcanar. Malauradament, no em va resultar possible anar-hi. Més tard, quan va sortir l'oferta laboral d'un secretari-administratiu per al Grup Català d'Anellament vaig optar a aquesta feina i vaig rebre una carta seva en la qual em contractaven per a aquesta vacant. Era el juliol de 1988 i jo vaig començar a treballar a l'agost, un mes més tard.

Poc després de començar a treballar vaig ser a casa de l'Abel per recollir material d'oficina i també paperassa variada, entre la qual hi havia continguts diversos pel proper butlletí del GCA. A partir de llavors ja ens vam veure sovint, ja sigui per temes de feina o en reunions regulars de la Junta del GCA.

Reconec que vaig sortir poc a anellar amb ell al camp, però recordo una sortida a la primavera-estiu, potser 1989 o 1990, a Sant

Quintí de Mediona, on ell tenia una zona d'anellament on hi feia seguiment d'una població de mosquiter pàl·lid amb ocells marcats amb anelles de color. Des d'un bon principi em va sorprendre la seva afició compartida per l'anellament i els coneixements de bibliografia ornitològica, i també el seu domini de l'anglès. Des d'aquell moment l'Abel es va convertir en el nostre assessor i revisor principal de textos en anglès i també en informàtica, ja que per la seva feina llavors a l'empresa *Wordperfect* tenia uns coneixements molt superiors a la majoria de nosaltres. També tenia un nivell molt alt de català i li agradava la lingüística en general i bona prova d'això és el seu treball "Terminologia catalana de plomatge, datació, muda i topografia de les aus" publicat al volum núm. 5 del butlletí del GCA el 1988.

L'editorial d'aquest mateix butlletí, probablement també escrit per l'Abel, es feia ressò del primer contracte signat entre el GCA i la Generalitat de Catalunya, pel qual aquesta es comprometia a finançar l'activitat de l'anellament amb un milió i mig de pessetes anuals,

L'Abel en la imatge utilitzada en la seva novel·la *L'ocell de Brinkley, Arkansas*. Foto: Arxiu familiar A. Julien.

que encara no s'havien fet efectives i amb certa desconfiança en acomplir els terminis dels pagaments. Precisament, una de les tasques que hem d'agrair a l'Abel des d'aquells anys i en els següents eren les gestions *in extremis* per rebre els pagaments de la Generalitat en retards recurrents quan la situació econòmica era realment crítica i desesperada!

L'Abel va ser membre de la Junta del GCA-ICO durant 24 anys (1984-2008) dels quals en 16 (1989-2005) en va ocupar el càrrec de president i durant 5 anys (2014-2019) com a membre de l'estaff.

Pel que fa a publicacions, des de 1989 vaig tenir el plaer de publicar conjuntament amb ell dos informes sobre les activitats del GCA en el butlletí, que recollien els anellaments realitzats i els resultats de recuperacions entre 1982 i 1990.

En la seva etapa com a treballador de l'ICO es va ocupar de la Unitat de Divulgació i Formació amb la seva participació en multitud de cursos d'ornitologia de diferents nivells. Això li va permetre apropar-se a nous membres de l'ICO de diferents edats i perfils, els quals li professaven una gran fidelitat i repetien en nous cursos de continguts diferents. Va crear un grup d'entusiastes a l'ornitologia força cohesionats entre ells i en contacte permanent gràcies a les xarxes socials.

També en aquesta faceta com a professor i difusor de l'ornitologia va ajudar en altres

aspectes com en la traducció del llibret sobre col·lisions amb vidres que vam adaptar al català d'un document de l'Institut Suís d'Ornitologia i també com a representant de l'ICO i un dels màxims impulsors del *Delta Birding Festival* en els primers anys. Fins i tot a nivell intern va exercir de professor d'anglès per a l'estaff de l'ICO. Una altra de les seves tasques en la divulgació va ser la seva participació en el programa de TV3 *Tocats de l'Ala* emès el 2015, des de setembre fins a desembre amb un total de 13 capítols. I en el seu perfil més personal va crear un blog divulgatiu on va tractar molts temes d'actualitat com ara les col·lisions amb vidres, la problemàtica dels gats ferals, etc., i va encunyar el mot *pardalejar* per referir-se a sortir a mirar ocells.

En els darrers anys va publicar dos relats curts: *L'ocell de Brinkley, Arkansas* (2018), un conte que va rebre el premi Helena Jubany i *Qui va veure el mussol de Horn Creek?* (2022), una narració inspirada en l'obsessió que tenim els ornitòlegs carregada de molta ironia. Tal com ell mateix em va plasmar a la dedicatòria: *és una història on hi veuràs reflectida molts tocats de l'ala que coneixes!*

De la personalitat de l'Abel voldria subratllar la seva vitalitat, humor i positivisme en totes les seves facetes i un company perfecte per compartir viatges, projectes i il·lusions •

RAÛL AYMÍ

En la seva etapa com a treballador de l'ICO es va ocupar de la Unitat de Divulgació i Formació amb la seva participació en multitud de cursos d'ornitologia de diferents nivells. Això li va permetre apropar-se a nous membres de l'ICO de diferents edats i perfils.

Mike Conroy, amb la seva pèrdua, desapareix una figura clau en la gestió de la fauna salvatge

El 19 de juny de 2025 va morir Michael J. Conroy, una de les figures més importants en l'estudi de la gestió de la fauna salvatge i la dinàmica de poblacions, i un pioner en l'ús de les tècniques de captura-recaptura per respondre preguntes d'ecologia evolutiva.

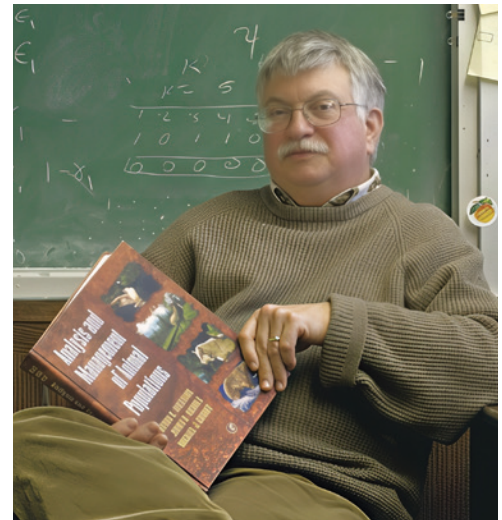
Una de les línies de recerca més destacades del Mike va ser l'estudi dels ànecs. Va saber combinar la passió pel treball de camp amb una mirada quantitativa innovadora, introduint eines estadístiques que van transformar la manera d'estudiar i gestionar aquestes espècies. Amb l'ànec negre americà (*Anas rubripes*), va abordar un debat clàssic de la gestió cinegètica: fins a quin punt la caça afecta la supervivència. Va proposar la *Hipòtesi de Compensació Parcial*, segons la qual la caça només pot ser compensada per processos demogràfics naturals fins a cert punt, i va desenvolupar mètodes per estimar-ne l'efecte, influenciant profundament els programes de gestió sostenible a l'Amèrica del Nord. A partir de dades d'anellament i telemetria, Conroy va estudiar la supervivència i la recuperació d'espècies com el morell de collar *Aythya collaris*, i mitjançant aproximacions de causa i efecte va demostrar que l'expansió del collverd *Anas platyrhynchos* no era la causa directa del declivi de l'ànec negre. Els seus estudis, per tant, van consolidar l'aplicació del mètode científic en l'estudi de la dinàmica de poblacions.

Les seves contribucions metodològiques van transcendir els ànecs: va treballar amb moltes altres espècies d'ocells i mamífers, i va ser coautor de llibres de referència com *Analysis and Management of Animal Populations* i *Quantitative Conservation of Vertebrates*. A més, va impartir cursos arreu del món, especialment a països de parla castellana, ajudant molts científics a perdre la por a les aproximacions de captura-recaptura. El primer d'aquests cursos, de fet, el va impartir a Barcelona l'any 1996. No va ser per casualitat, però. Vaig conèixer en Mike el 1992, quan va venir a

Europa per participar al congrés EURING que es va celebrar a Montpeller aquell any. Després del congrés, va venir fins a Barcelona per conèixer-me, i després d'uns quants dies vam començar a planejar línies de col·laboració que, realment, em marcarien científicament per a tota la vida. Amb ell vam analitzar els moviments asimètrics de les llucaretes *Carduelis citrinella* entre localitats de millor i pitjor qualitat (hipòtesi de les fonts i cubetes), els efectes del canvi climàtic sobre aquestes poblacions, la probabilitat que els gafarrons *Serinus serinus* emmalaltissin de verola aviar o se'n recuperessin, la supervivència de les mallerengues carboneres *Parus major* urbanes i de bosc en relació amb la mida de la seva "corbata" negra del pit, i tants altres treballs.

En conjunt, Michael Conroy va deixar una empremta profunda, tant en la ciència, fent l'ecologia quantitativa més robusta, com en la vida de tots els qui el vam conèixer. La seva passió pels ocells, la seva habilitat per unir treball de camp, teoria i estadística i, sobretot, la seva amistat sincera i generosa, ens continuaran inspirant. Un dels grans de l'ecologia quantitativa ja no és entre nosaltres. I una gran persona —una de les més grans— tampoc.

Podeu llegir un obituari ampliat dedicat al Mike a: <https://www.recercat.cat/handle/2072/486958#page=1> •

Mike Conroy al 2002 a la Universitat de Geòrgia, poc després d'haver publicat el seu llibre. Foto: University of Georgia, Warnell School of Forestry and Natural Resources.

JOAN CARLES SENAR

Ramon Mascort Amigó

Barcelona, 19 octubre 1930 - Torre Ponsa, 28 octubre 2025

Va posar el capital inicial per a la creació de l'editorial Lynx, que en 34 anys va publicar 17 volums del HBW i moltes altres publicacions.

Parlar del bon amic Ramon Mascort per mi és parlar dels darrers 40 anys de la meua vida, o quasi, ja que ens vàrem conèixer l'any 1986.

Labril del 1984 em varen fer Director del recent creat Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. En aquell moment, amb menys consciència ambiental que ara i amb pocs exemples del que eren les àrees protegides, alguns col·lectius, com la pagesia o els càmpings, veien el Parc com un possible enemic. Per això quan em venien a veure els gestors o propietaris dels càmpings preexistents al Parc, normalment m'havia de posar la cuirassa i aguantar.

El 1986 l'Alcalde de Castelló d'Empúries em va anunciar que el càmping "Vora Mar" l'havia comprat un tal Ramon Mascort, i que em volia convidar a dinar per parlar. Evidentment no m'hi podia negar i vaig agafar l'escut i la cuirassa per si de cas. Ens vàrem trobar a La Llar, el restaurant del trencant de la Rubina, i quan ens vàrem presentar, en Ramon Mascort em va dir textualment: "M'han dit que vostè sap molt d'ocells, de llúdrigues i de foques, i vinc a parlar d'això". Jo en aquell moment vaig pensar, quina tàctica més bona per començar a intentar colar-me alguna cosa d'obres o ampliacions, però la veritat és que vàrem estar tot el dinar i una llarga tertúlia parlant només de fauna i del nostre interès per la Natura. Ja aquell dia em va confessar que havia estat caçador, però que ja feia anys que ho havia deixat per la seva sensibilitat especial, i així va començar la nostra apreciada amistat.

El càmping "Vora Mar" es va convertir en el "Castell Mar" i el seu propietari el va transformar completament, amb una torre de vigia a l'estil Torre Ponsa (el seu mas del Montgrí, al cim de l'Estartit) inclosa, i a part d'embellir l'indret, el càmping es va convertir en un poderós aliat del Parc Natural, ja que allà, per exemple, en un moment que encara no existia el Cortalet, s'hi feien cursets de dibuix natura-

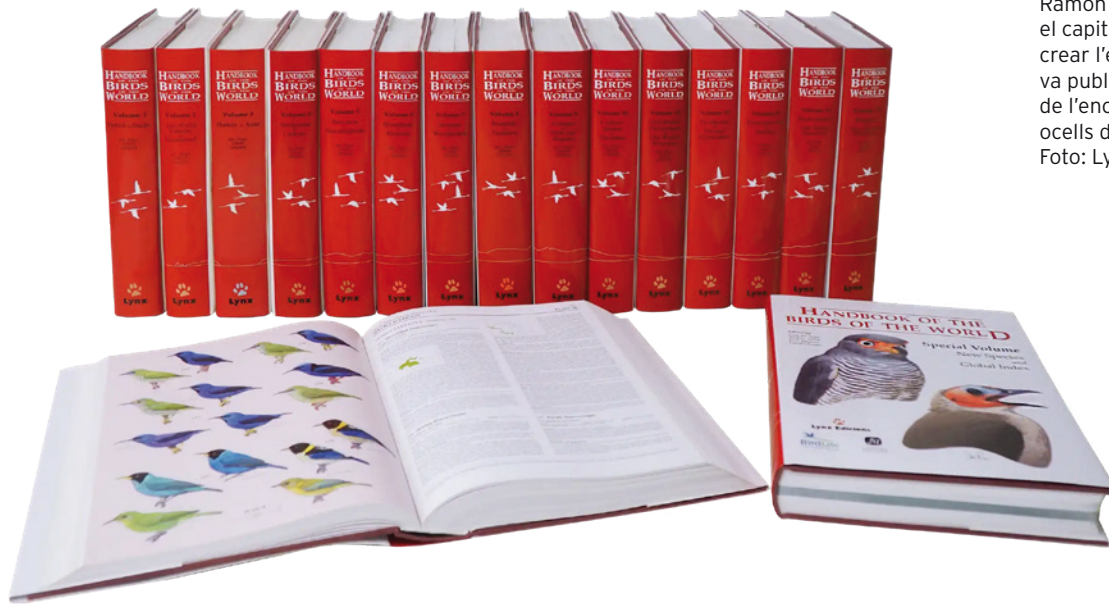
lista, i d'allà precisament va sortir encara més inspirat un jove Toni Llobet, que anys més tard havia d'il·lustrar el "Handbbook of the Mammals of the World".

El novembre del 1981 ens havíem fet amics en Josep del Hoyo i jo. En aquell moment en Josep treballava de metge, però ja tenia el cap ple d'ocells, sobretot després de tornar d'un viatge de 13 mesos per l'Àfrica. El somni, que sempre que podia m'explicava, era fer una enciclopèdia dels ocells del món, però no per països sinó per famílies, per poder veure totes les cigonyes juntes, o els anecs, o les àguiles, tots per ordre taxonòmic. I jo li deia, estaria molt bé, però quina feinada, estàs boig!

En un viatge amb cotxe fins a Holanda per Nadal del 1987 em va acabar de convèncer, i li vaig dir: com que jo també estic boig, fem-ho!

Tornant d'Holanda, vàrem proposar la idea a algunes editorials espanyoles però totes ho veien una bogeria inabastable: una enciclopèdia, que en aquell moment pensàvem de 12 volums i en anglès, per poder arribar a tot el mercat mundial. Gràcies a un contacte amb una editorial anglesa també els ho vàrem proposar, però ens van dir que si no ho havia fet algun anglès és perquè deuria ser impossible.

El Sr. Mascort fotografinat una colònia de pingüí emperador el 2002 a South Georgia Island, British Overseas. Foto: Carmen Pascual.

Ramon Mascort va posar el capital inicial per crear l'editorial Lynx que va publicar els 17 volums de l'enciclopèdia dels ocells del món (HBW). Foto: Lynx Edicions.

I per tossuts nosaltres. Recordo una reunió a mitjans del 1988, quan vàrem decidir tirar endavant, i jo li vaig dir a en Josep que havia conegut una persona que potser podia aportar els recursos i que estava enamorada de la Natura i dels llibres. Aquesta persona era Ramon Mascort. L'endemà mateix li vaig trucar i li vaig dir que amb un amic teníem un projecte per explicar-li. Ens va citar al cap de poc i li vàrem proposar crear una editorial, que acabaria essent Lynx Edicions, creada el gener del 1989. Ramon Mascort va posar el capital inicial i des de llavors vàrem ser socis a més d'amics, i en 34 anys, ja que vàrem dissoldre l'empresa el desembre del 2022, hem pogut fer 17 volums del "Handbook of the Birds of the World", 9 del "Handbook of the Mammals of the World" i uns quants centenars d'altres llibres.

I l'altra notícia preciosa és que l'amistat entre Ramon Mascort, Josep del Hoyo i jo mateix no va parar de créixer durant tots aquests anys, cosa rara, ja que massa sovint els socis acaben esbatussats.

El 2009, quan va desaparèixer la Fundació Territori i Paisatge, em va demanar que l'ajudés amb les seves empreses (bàsicament dos càmpings), propietats rurals i la Fundació Mascort. Primer li vaig dir que això no era el meu camp, però em va demanar que fes un any de prova, que finalment varen ser 14, del 2010 al 2023, dels quals no em penedeixo gens ja que vaig aprendre moltes coses treballant amb ell i la seva esposa, Carmen Pascual.

I vàrem tornar a tenir molts somnis junts, en aquest cas com a Director General del Grup Mascort.

El Sr. Mascort, que és com sempre l'hem anomenat, a part d'un enamorat de la Natura, també ha estat un gran estudiós de la Història, i col·leccionista d'Art. Les col·leccions atresorades a Torre Ponsa i a la Casa Galibern, de Torroella de Montgrí, seu de la Fundació Mascort, són molt remarcables, a ulls de tots els especialistes en la matèria.

Darrerament l'anava a veure tan sovint com podia, i sempre em demanava per les darreres novetats de fauna, sobretot per les llúdrigues, els llops, i una cosa que darrerament l'havia motivat especialment era el pas per l'Empordà d'una volada d'ibis ermitans que viatgen d'Àustria fins a Cadis, i ja somniàvem amb el dia que una colònia d'aquestes aus, que va arribar a estar a punt de l'extinció, s'instal·lés a tocar de Torre Ponsa.

Esperem que d'aquí uns anys els ibis ermitans sobrevolin el Montgrí i els aiguamolls de les planes empordaneses, i això, i moltes altres coses, ens recordarà sempre la persona de Ramon Mascort Amigó, que va ajudar a fer possible el llibre dels ocells del món.

Descansi en pau, estimat Sr. Mascort, i esperem que puguem continuar fent coses i somniant-ne d'altres durant molts anys, seguint la seva estela i amb el seu record! •

JORDI SARGATAL VICENS

El Sr. Mascort, a part d'un enamorat de la Natura, també ha estat un gran estudiós de la Història, i col·leccionista d'Art. Les col·leccions atresorades a Torre Ponsa i a la Casa Galibern, de Torroella de Montgrí, seu de la Fundació Mascort, són molt remarcables, a ulls de tots els especialistes en la matèria.

van Duivendijk, N. 2024

Aves de Europa. Identificación de todas las especies y plumajes

Lynx Nature Books. Barcelona, 2 volums, 1056 p

Aquesta obra és un híbrid entre una guia de camp i un compendi de coneixements clau per a la identificació. Amb les característiques d'una guia de camp i tota la informació sobre muda, datació i sexat indicades amb textos concisos, és un complement indispensable per a qualsevol aficionat als ocells.

Un dels consells d'un llibre molt recent de Rob Hume (2024. *Purposeful birdwatching: getting to know birds better*. Pelagic Publishing, Londres), consagrat ocellaire anglès autor de guies de camp de gran nivell, ens recomana, per damunt de tot, que ens fem amb bons llibres per conèixer els ocells. Això és el que podem dir de primeres amb el llibre de Nils van Duivendijk: ocellaires que llegiu aquesta ressenya, feu-vos amb el llibre, que val la pena.

Es tracta d'un manual en dos volums que va aparèixer a la versió original en neerlandès el 2022, traduït posteriorment a l'anglès i d'aquest a l'espanyol. Una cosa relativament estranya per tractar-se d'un manual d'aquesta envergadura (més de 1.000 pàgines en dos volums), ja que a Espanya no abunden les traduccions d'obres d'aquesta mida perquè sempre hi ha el risc per part de l'editor d'entrar en una inversió que pot ser que no es recuperi, considerant com és el mercat espanyol quant a la venda de llibres d'ornitologia. Lynx Nature Books, la continuació de l'editorial Lynx en què vaig treballar, hi ha apostat i només per un fet així d'atreuít es mereix l'aplaudiment.

És una guia d'identificació fotogràfica en el sentit més estricte, ja que els textos apareixen com a peus de foto, fins i tot les petites introduccions a alguns grups d'ocells surten amb aquesta estructura de text. Manca, així, de desenvolupament de text explicant qüestions d'hàbitat, comportament o veus,

i sense mapes de distribució, elements que sempre són d'ajuda i que surten a les guies d'identificació amb dibuixos. És una guia fotogràfica que es podria qualificar, així, com una guia de morfologia. Una extensió natural, per tant, de les primeres guies de Nils van Duivendijk, que van començar amb *l'Advanced Bird ID Guide. The Western Palearctic* (2010, New Holland). En aquest llibre, i edicions millorades posteriors (amb una de particular a mida més gran i amb informació més completa), Nils abordava la descripció de les característiques principals del plomatge i de la resta de la topografia quan era necessari, d'una manera telegràfica, com si fos una enorme *xuleta* per consultar de manera ràpida quins detalls són els diagnòstics. L'evolució natural d'aquest estil cristal·litza en aquesta guia fotogràfica, enorme i molt extensa, on preval per damunt de tot la col·lecció de fotografies amb les notes dels detalls en què ens hem de fixar.

Cal destacar, en aquest apartat, el treball de l'editor fotogràfic, Marc Guyt, que dirigeix l'agència fotogràfica AGAMI, al web del qual podem consultar una enorme varietat de plomatges de les espècies europees. Guyt és un incansable fotògraf, que visita Espanya amb molta freqüència, a més d'ornitòleg amb els coneixements necessaris per discriminar al camp els casos que requereixen l'esforç necessari per aconseguir la foto més valuosa. Es nota com s'ha treballat molt en aquesta obra per aconseguir els plomatges més difícils d'espècies escasses o simplement de les que són comunes però que quan un vol examinar una foto d'un plomatge concret (per exemple, els juvenils d'alguns grups), no la troba en molts dels llibres disponibles.

Les fotos són retalls de l'ocell, col·locades de manera adequada en un fons de coloració uniformement verdosa, que fa la lectura del llibre relaxada i agradable. Utilitza també línies de color blavós per fer-nos notar detalls que són importants. Es tracta d'un recurs que ajuda molt, no present a totes les guies d'iden-

Es tracta d'un manual en dos volums que va aparèixer a la versió original en neerlandès el 2022, traduït posteriorment a l'anglès i d'aquest a l'espanyol. Una cosa relativament estranya per tractar-se d'un manual d'aquesta envergadura.

tificació actuals; per al lector més mandrós, o el que sempre està impacient, és molt valuós.

S'inclouen 750 espècies i subespècies que s'han citat almenys 5 vegades a la regió que correspon a l'Europa continental, més la Gran Bretanya, Irlanda, Islàndia, l'arxipèlag de Svalbard i altres illes àrtiques, arribant per orient fins al meridià 35, que es trobaria a Rússia i l'extrem oriental de Turquia. Però sense considerar el nord d'Àfrica, o Macaronèsia. És obvi que el títol deixa clar el que entra, però queda una petita decepció veient el resultat final, tan complet, sense que s'inclouguin aquestes espècies canàries, magribines o de l'Orient Mitjà.

Pel que fa a la taxonomia, segueixen la IOC, concretament la versió 14.2.

La traducció a l'espanyol incorpora alguna proposta com l'ús d'"estructura alar" en lloc de "fórmula alar", que ja té un llarg recorregut històric en la nomenclatura usada pels anelladors. Es tracta d'un conjunt molt variat de mesures però que en general coincideixen a determinar on es troba la posició relativa de la punta de les primàries respecte a la punta de l'ala o bé a la punta de la resta de primàries o secundàries. Normalment, és molt útil examinar on es troba la posició relativa de la primària número 2 (comptant de fora cap endins) respecte la resta de primàries. En aquesta obra s'ha apostat per anomenar "estructura alar" per comentar aquests detalls que, en molts passeriformes, o a la 'mà' dels rapinyaires, per esmentar grups on és de la màxima importància, permeten diferenciar espècies que poden ser gairebé impossibles de separar. D'aquesta manera es decideix la incorporació d'un nou terme, encara no utilitzat de manera general. No s'explica, però, a les pàgines 10 i 11, a *Términos utilizados*. La brevetat de la introducció a aquesta obra no permet explicacions llargues en forma de text.

Si hem de comparar aquesta obra amb guies fotogràfiques amb un esperit similar, l'obra més directa amb què fer-ho és la magnífica *Europe's Birds. An Identification Guide* de Rob Hume, de qui parlàvem més amunt, i altres coautors (2021, Princeton University Press). És un llibre en un sol volum, compacte, però molt complet. Inclou també fotos dels diferents plomatges, amb comparatives molt riques amb freqüència, que té com a avantatge,

al meu entendre, que reuneix en una mateixa doble pàgina la comparació d'espècies que necessiten ser mostrades a la mateixa ullada. Per exemple a la pàgina 362-363 ens ensenya el trio de les titelles (*pratensis*, *trivialis* i *cervinus*), que són els que podem confondre amb més probabilitat entre elles, i que la comparació de les fotos al mateix pla és l'ajuda que valorarà especialment l'ornitòleg menys experimentat. Que sigui a més un sol llibre, en lloc de dos volums, ho fa també més manejable. Per contra, el nivell de detall a què arriba el llibre de Nils van Duivendijk no el mostra *Europe's Birds*, per una qüestió d'espai. Sorpren, però, que sent una guia que coincideix en molts aspectes amb el projecte del llibre que ressenyem, no aparegui esmentada entre les referències finals del llibre. Sí que cita una guia prèvia de Rob Hume, *Britain's Birds. An Identification Guide*, que van Duivendijk ressenya com a 2016, però que va tenir una segona edició el 2020. Es tracta, però, d'una obra amb menys pàgines (576 per les 640 d'*Europe's Birds*) i amb menor nombre de fotos (unes 3.200 fotos a *Britain's Birds* per 4.700 a *Europe's Birds*).

Nils van Duivendijk ha preferit, així, només esmentar al final del llibre una breu llista de llibres consultats, més uns quants títols de revista, fet que em deixa amb el dubte de quanta informació apareix al llibre com a producte de les seves pròpies investigacions de primera mà (coincidim per casualitat en una de les meves visites al Natural History Museum a Tring per

En conclusió, el nivell del present manual és excel·lent, tant per la quantitat de material, el disseny que ha elaborat Sam Gobin, la qualitat de les fotos incloses, el nivell de detall que es comenta als peus de foto, i l'actualitat de la informació.

obtenir biometria per al *Handbook of Western Palearctic Birds*) o simplement com a coneixement generat per altres i publicat a revistes o fins i tot llibres.

Tots dos llibres són, al meu entendre, complementaris. Un més manejable i fins i tot possible de portar a sobre al cotxe o en una motxilla, i aquest llibre de van Duivendijk més com a manual per a consulta a casa.

En conclusió, el nivell del present manual de Nils van Duivendijk és excel·lent, tant per la quantitat de material, el disseny que ha elaborat Sam Gobin (i adaptat per a la traducció a l'espanyol per Lynx Nature Books), la qualitat de les fotos incloses, el nivell de detall que es comenta als peus de foto, i l'actualitat de la informació.

Les traduccions són projectes que requereixen una atenció i un esforç molt notables, puc donar fe després d'haver traduït a l'espanyol la *Guía de bolsillo para el observador de aves de España y Europa* (2013, Edicions Omega), publicada originalment en anglès, per Peter Hayman i Rob Hume (una altra vegada ell!). Una feina que moltes vegades passa desapercibuda, com va ser el meu cas. Pel que toca remarcar en aquesta ressenya, la tasca de Daniel Roca, Marcel Gil-Velasco i Bernat Espluga, que a més tenen el seu reconeixement als crèdits finals de l'obra a la pàgina 1.048 (*El equipo*), on apareixen fotografiats i descrits com a ocells •

JOSÉ LUIS COPETE

Teufelbauer N., Seaman B., Hohenegger J.A., Nemeth E., Karner-Ranner E., Probst R., Berger A., Lugerbauer L., Berg H.-M. & Laßnig-Wlad C. 2024

Österreichischer Brutvogelatlas 2013-2018 (Atles dels ocells nidificants d'Àustria 2013-2018)

BirdLife Österreich & Österreichische Bundesforste.
Verlag Naturhistorisches Museum Wien, Wien. 680 pp

Encara que publicat el 2024, l'Atles d'Àustria permet fer algunes comparacions amb els nostres ocells pirinencs i els que hi als Alps. Sergi Herrando fa una descripció d'alguns aspectes d'interès entre ambdues localitats i de la contribució d'aquest Atles a nivell europeu.

En un món d'informació immediata, sembla obvi que hauríem de tenir un bon coneixement de la distribució de les espècies d'ocells, però això no és tan senzill com podria semblar. Representar cartogràficament les dades del projectes de seguiment i dels portals en línia no té per què mostrar adequadament la distribució, en especial en àrees poc visitades pels ornitòlegs com les grans serralades. Un molt bon exemple de la importància de mostrejar

de forma sistemàtica aquesta mena d'ambients és l'Atles dels ocells nidificants d'Àustria 2013-2018.

La superfície dels Alps és compartida entre vuit països i Àustria és el que n'allotja la major part, un 28%. Sense aquest país, la comprensió de l'ornitofauna d'aquesta serralada seria incompleta. I com hem dit, conèixer la distribució dels ocells en aquestes muntanyes no és senzill. A Àustria s'han publicat dos Atles d'ocells nidificants, el primer correspon al període 1981-1985 i el segon al 2013-2018. Allà, com aquí, han passat moltes coses en aquests aproximadament 30 anys, com ara canvis en els usos del sòl i, evidentment, l'escalfament global.

Per dur a terme aquest ambiciós projecte, els companys de BirdLife Àustria van haver de trobar no només un sistema compatible amb el primer Atles i amb el coetani Atles dels ocells d'Europa 2, sinó que aquest fos

adequat per a planes i muntanyes. Es va optar per combinar quadrats de 10-km amb un reticle de 626 x 617 m. Aquesta darrera unitat cartogràfica és un llegat del primer Atles i l'han conservat per facilitar la comparació de les mètriques actualitzades amb les del passat. Però no tot és metodologia i disseny, cal implementar-ho i pocs dels 2.300 participants del projecte estaven disposats a cobrir amb una mínima seguretat l'extensa zona alpina del país, així que ben aviat es va posar de manifest la importància d'una regió clau, el Tirol, on es van establir acords específics amb el govern d'aquest Estat federal per impulsar aquest ambicions projecte.

El resultat és una gran obra de la qual els ornitòlegs europeus ens podem sentir orgullosos. Per als catalans, les comparacions entre l'ornitofauna de les meitats orientals dels Pirineus i dels Alps poden resultar especialment interessants. Els mapes de 10-km, els models (a una altíssima resolució de menys de 400 m²!) i els gràfics d'altitud, així com els mapes de comparació entre els dos Atles, ens poden ajudar molt a fer aquestes comparacions amb el nostre darrer Atles.

A l'Atles català no es van poder calcular gaires canvis en la distribució per a la major part de les espècies més emblemàticament alpines, però en l'Atles austríac sí que s'ha pogut avançar més en aquest coneixement. Així, per al pardal d'ala blanca *Montifringilla nivalis*, es detecten variacions destacables en la distribució, però cap tendència definida; de forma similar, la població i el rang de la gralla becgroga *Pyrrhocorax graculus* es considera estable. En canvi, per al pela-roques *Tichodroma muraria* i el cercavores *Prunella collaris*, sí que es detecten regressions en les zones més baixes de les seves respectives distribucions. Un parell d'espècies per a les quals tant a Catalunya com a Àustria s'han detectat desplaçaments muntanya amunt són el grasset de muntanya *Anthus spinoletta* i el còlit gris *Oenanthe oenanthe*.

Alguns dels ocells que per a nosaltres són de muntanya es troben molt més ben distribuïts al país alpí. El bitxac rogenc n'és un bon exemple. A Catalunya aquesta espècie es troba als Pirineus i es considera en regressió; a Àustria ha desaparegut del 60% dels quadrats, sobretot a les parts baixes a causa de la intensificació de les pastures, i la seva població s'ha

desplaçat muntanya amunt. En d'altres, passa just el contrari que a casa nostra. La verdorola *Emberiza citrinella* o la tallareta comuna *Curruca communis* per a nosaltres són espècies pirinenques, mentre que a Àustria són fonamentalment de terra baixa.

Àustria és un bon lloc per gaudir de l'observació d'ocells que no són presents a casa nostra a no ser que en passi algun migrant esporàdic. Si aneu a aquest país, consulteu el seu Atles per veure on trobar el tallarol esparverenc *Curruca nisora* a la plana hongaresa a l'est de Viena, l'escàs pinsà carminat *Carpodacus erithrinus* al centre del país, o una darrera població de trenca *Lanius minor* al SW de Viena.

Per a un lector de casa nostra els mapes d'evidència de cria, els models d'alta resolució i els gràfics altitudinals són realment interessants i ens sorprenen aprenent algunes coses com ara l'escassetat general de la mallerenga cuallarga *Aegithalos caudatus* o la cria del ballester *Tachymarptis melba* a la part alta dels Alps (a Catalunya és força escàs als Pirineus i es reproduïx principalment a l'àrea metropolitana de Barcelona). L'Atles d'Àustria detalla molt bé alguns dels patrons de canvi que es mostren a grans trets a l'Atles dels ocells nidificants d'Europa 2, com ara el contrast entre la regressió del bitxac rogenc i l'expansió del comú *Saxicola rubicola*. També revela patrons que a escala europea van romandre ocults, com ara la pèrdua de la trenca o la millora del coneixement per a la boscarla dels joncs *Acrocephalus schoenobaenus* (aparent augment a escala de l'Atles d'Europa a 50x50 km a Àustria i disminució detectada en aquest Atles un cop es pot aprofundir amb dades de major resolució espacial i detall d'anàlisi). Aquests són només alguns exemples de fets que es poden copsar en una repassada ràpida d'aquest llibre tan recomanable. Em queda clar que el nou Atles austríac dels ocells reproductors és una fita en la informació sobre ocells i biodiversitat d'aquest país. Aquesta obra, sens dubte, contribuirà a la conservació i restauració de la biodiversitat a Àustria i Europa, i atraurà l'atenció dels investigadors sobre el gran coneixement aconseguit per a les regions alpines i centreeuropees •

SERGI HERRANDO

És una gran obra de la qual els ornitòlegs europeus ens podem sentir orgullosos. Per als catalans, les comparacions entre l'ornitofauna de les meitats orientals dels Pirineus i dels Alps poden resultar especialment interessants.

Laso, M., Iraeta, A., Crespo, A. Aizpurua, O & Arizaga, J. 2025

Atlas de aves migratorias de Euskadi

Volumen 1. Anilla metálica. Munibe monographs. Nature Series, 6. Donostia: Sociedad de Ciencias Aranzadi

Arizaga, J., Laso, M., Iraeta, A., Crespo, A. & Aizpurua, O. 2025

Migración de aves en Euskadi según los datos de anillamiento

Donostia: Sociedad de Ciencias Aranzadi

Ens arriben dues novetats de la Secció d'Ornitologia d'Aranzadi que mostren resultats de recuperacions d'ocells anellats. Es tracta d'una síntesi de les dades obtingudes fins a l'actualitat i que apareix amb motiu del 75è aniversari de l'entitat.

La primera és un volum gruixut de 617 pàgines que esdevé un Atles de migració i que condensa la informació de 75 anys d'activitat (1949–2024) de l'oficina d'anellament Aranzadi. L'objectiu d'aquesta monografia és analitzar totes les dades disponibles i proporcionar informació detallada sobre l'origen dels ocells que es recuperen a Euskadi i el destí dels que s'hi anellen. A més, s'aporten detalls sobre la fenologia del pas i les principals causes de les recuperacions, així com altres aspectes vinculats a la migració com la connectivitat o a la conservació d'espècies amenaçades amb l'impacte de la caça o el furtivisme.

Els capítols introductoris són força detallats (58 pàgines), inclouen aspectes històrics de l'anellament i dels inicis de l'oficina Aranzadi, metodologia, patrons de distribució espacial i temporal de les recuperacions, efectes de la caça i espècies amenaçades. A continuació, segueix la fitxa d'espècies que ocupa tot el gruix del llibre amb 544 pàgines que tracten d'un total de 152 espècies.

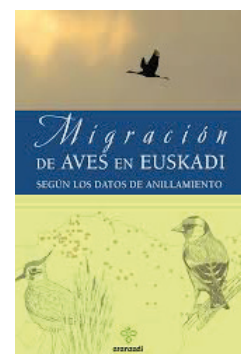
Per a cada espècie amb informació disponible, hi ha una introducció general amb la situació a nivell europeu o mundial i a Euskadi, seguida d'estadístiques sobre les recuperacions d'ocells anellats, un o diversos mapes de recuperacions amb la seva distribució espacial i origen dels ocells recuperats i un apartat de fenologia. Òbviament, el contingut és variable segons les dades disponibles per a cada espècie i poden ser des de dues pàgines (espècies amb informació minsa com l'ànec blanc amb

només una única recuperació), fins a 4 pàgines per a les espècies amb més recuperacions. L'espècie amb més recuperacions referenciada en aquest Atles és la boscarla de canyar amb 396, la majoria resultat de les campanyes d'anellament amb ocells controlats pels anelladors. Les altres dues espècies amb més recuperacions són el tord (283) i la fredeluga (272), aquestes dues espècies amb altes taxes a causa de la caça.

En comparació a la nostra zona mediterrània sorprèn, per exemple, el baix nombre de recuperacions de tallarol de casquet (74), una de les espècies més abundants i més recuperades a Catalunya. En canvi, d'altres d'un pas més occidental com la titella o el tord ala-roig, amb 184 i 175 recuperacions respectivament, són espècies amb patrons migratoris ben coneguts. La part final de l'Atles inclou una bibliografia prou extensa (11 pàgines) i l'índex d'espècies.

Com a document de suport de l'Atles, Aranzadi ha publicat també un dossier titulat "Migración de aves en Euskadi según los datos de anillamiento" en un format més petit i a tot color adreçat a un públic més ampli i amb un total de 84 pàgines, que ve a ser una versió abreujada del mateix Atles. Donem la benvinguda aquestes dues obres que són el fruit i reconeixement d'aquest aniversari de 75 anys d'activitat i que posen de relleu la feina sovint feixuga i anònima de l'anellament però que té un gran valor en el coneixement de la biologia de la migració dels ocells •

RAÛL AYMÍ

Bracho-Estévez, C.A., Morales, J.M., González-Moreno, P., Onrubia, A., Rösner, S. & González-Varo, J.P. 2025. How far can frugivorous birds disperse seeds during migration? *Proc. Biol. Sci.* 292 (2059): 20251545

Els ocells frugívors migratoris poden dispersar llavors a centenars de quilòmetres

<https://doi.org/10.1098/rspb.2025.1545>

Un estudi recent evidencia l'enorme capacitat dels ocells migratoris per dispersar llavors de plantes amb fruit carnos a llargues distàncies. Publicat a la prestigiosa revista *Proceedings of the Royal Society B*, el treball mostra que espècies com el tord comú són capaços de transportar llavors a més de 500 km durant la migració.

Els ocells frugívors consumeixen fruits carnosos per alimentar-se de la seva polpa, per la qual cosa defegen o regurgiten llavors viables, proporcionant a les plantes serveis de dispersió a canvi de l'aliment rebut. Per tant, parlem d'un mutualisme, és a dir, un benefici mutu per a ocells i plantes. Per estudiar la dispersió de llavors a llarga distància, els científics van equipar dispositius GPS satel·litals a tords a diferents punts d'Europa. En concret, van dur a terme campanyes de marcatge a la zona rural de Cadis, per al seguiment de la migració primaveral cap al nord; i a l'illa de Helgoland (Alemanya), la península de Falsterbo (Suècia) i el cap Ventes (Lituània), per seguir la migració de tardor cap al sud. Cal tenir en compte que els tords migren de nit, iniciant la major part dels vols migratoris pocs minuts després de la posta de sol. A més, els científics van dur a terme experiments al Zoobotànic de Jerez (Cadis) per obtenir informació sobre els temps de retenció de llavors en el tracte digestiu dels ocells. Amb aquesta informació van desenvolupar models matemàtics que permeten simular la dispersió de llavors per tords en migració, integrant dades sobre els vols migratoris, els temps de consum de fruits i de retenció de llavors al tracte digestiu dels ocells.

Els resultats mostren que la dispersió de llavors facilitada per la migració d'ocells que consumeixen fruits carnosos pot assolir distàncies extraordinàries, superant fins i tot els 500 km en alguns casos. De fet, espècies com el tord comú tindrien potencial per promoure centenars de milers d'esdeveniments de dispersió de llavors a més de 100 km cada any. Això contrasta amb les distàncies molt més curtes a què arriben les llavors quan són dispersades per moviments no migratoris d'aquests mateixos ocells, és a dir, durant la seva estada a les zones d'hivernada, de cria, o a les aturades que fan durant la ruta migratòria. En aquests casos, les llavors poques vegades són dispersades a més d'un quilòmetre de distància de la planta on els ocells van consumir els fruits.

Altres animals que consumeixen fruits carnosos i dispersen les seves llavors mitjançant moviments no migratoris les mouen a distàncies màximes molt menors, generalment per sota dels 10 km. Entre aquests animals trobaríem guineus, fagines, primats no humans, o ocells tan grans com els casuaris. Només alguns ocells aquàtics migratoris, com les anàtides (ànecs i oques), poden facilitar distàncies de dispersió de llavors comparables a les d'ocells com els tords durant la migració. Tot plegat posa de manifest fins a quin punt la migració dels ocells és un poderosíssim motor per a la dispersió de les plantes a grans distàncies, connectant ecosistemes separats per centenars de quilòmetres.

Els ocells frugívors tenen un enorme potencial per dispersar llavors a llarga distància durant la seva migració, ja que es tracta d'un procés recurrent en què participen milers de milions d'ocells a escala mundial, connectant dues vegades a l'any regions que es troben a centenars o milers de quilòmetres •

SERGI HERRANDO

Els pròxims mesos hi ha diverses sortides, cursos i activitats on pots aprofitar per gaudir encara més de l'ornitologia i la natura.

CURSOS

Estació Biològica del Montseny (Fontmartina)

Curs flash d'introducció a l'ornitologia

24 i 25 de gener de 2026

Nivell: picot garser petit

Curs d'iniciació a l'ornitologia júnior

7 de febrer de 2026

Per a nens i nenes

d'entre 8 i 14 anys

Curs bàsic d'introducció als cants

10 de maig de 2026

Nivell: Picot garser petit

Curs d'ornitologia per a joves

Del 6 al 10 de juliol de 2026

Per a joves d'entre 18 i 30 anys

Nivells

Picot garser petit

Curs d'iniciació. Per tenir un primer contacte amb l'ornitologia.

Picot garser mitjà

Per a aquelles persones que ja saben identificar visualment les espècies més bàsiques.

Picot garser gros

Per a aquelles persones que ja identifiquen visualment diverses espècies i els cants més bàsics.

Consulta l'agenda d'activitats: <http://ornitologia.org/ca/Activitats/>

FORMULARI DE SUBSCRIPCIÓ PER AL 2026. Vull fer-me soci de l'ICO per al 2026 per la qual cosa rebré: Revista Catalana d'Ornitologia, Sobrevolant i l'Abellerol. Si us plau afegiu les meves dades al directori de subscriptors.

Tipus de quota ☐ Familiar (52,5 €) Nom de la parella _____

☐ Individual (35 €) ☐ Reduïda¹ (17,5 €) ☐ Europa, individual (42 €)

Nom i cognoms _____

Adreça _____ Ciutat _____

Codi postal _____ Tel. _____ Correu electrònic _____

Domiciliació bancària En/Na: _____

Autoritzo el Banc/Caixa: _____

[illegible]

domiciliat a _____ carrer/plaça _____

perquè carregui en aquest compte bancari del qual sóc titular l'import de les quotes anuals que em pertoquin com a soci subscriptor de l'Institut Català d'Ornitologia.

Signatura:

a de de 202

¹ La modalitat de quota reduïda inclou els menors de 19 anys, estudiants fins a 23 anys, pensionistes i aturats. En cada cas cal justificar convenientment aquesta situació.

Institut Català d'Ornitologia
Nat-Museum de Ciències Naturals de Barcelona
Pl. Leonardo da Vinci, 4-5
08019 Barcelona
Tel.: 93 458 78 93
Correu electrònic: ico@ornitologia.org
Pàgina web: www.ornitologia.org